

Datum 2011-06-28

FI Dnr 10-5045

Finansinspektionen

Box 7821

SE-103 97 Stockholm

[Brunnsgatan 3]

Tel +46 8 787 80 00

Fax +46 8 24 13 35

finansinspektionen@fi.se

www.fi.se

Ändrade fondföreskrifter m.m.

Sammanfattning

Finansinspektionen beslutar om ändringar i föreskrifterna (FFFS 2008:11) om investeringsfonder (fondföreskrifterna). Dessutom upphäver Finansinspektionen föreskrifterna (FFFS 2004:3) om utländska förvaltningsbolag och fondföretags verksamhet i Sverige. Delar av dessa föreskrifter förs över till fondföreskrifterna. Finansinspektionen beslutar även om ändringar i föreskrifterna och de allmänna råden (FFFS 2005:11) om försäkringsförmedling. Ändringarna berör framför allt bolag som driver fondverksamhet, men det påverkar även förvaltningsbolag och fondföretag samt i viss mån vissa förvaringsinstitut och försäkringsförmedlare.

Ändringarna syftar främst till att i vissa avseenden förbättra skyddet för fondsparare. Till viss del är ändringarna ett led i de effektiviseringsmöjligheter och förenklingar som grundläggs genom ändringar i lagen (2004:46) om investeringsfonder. Ett annat syfte är på grund av detta att bidra till att dessa möjligheter m.m. kan uppnås samtidigt som fondsparare erbjuds ett gott skydd. Genom regleringen genomförs de delar av UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv som inte genomförs genom lag eller förordning. Det görs även flera ändringar som inte är direkt motiverade av direktiven.

Ändringarna rör bl.a. krav på organisation, intressekonflikter, uppföranderegler, värdering av OTC-derivat och riskhantering. De gäller även regler om användningen av derivat och om matar- och mottagarfonder. Ändringarna berör även gränsöverskridande verksamhet och andelsklasser, utfärdande av fondandelar innan betalning tillförts fonden och handel med fondandelar på sekundärmarknaden. Dessutom regleras innehållet i vissa informationsdokument och hur viss fondinformation ska tillhandahållas.

Föreskriftsändringarna innehåller ökade krav på bolag som driver fondverksamhet vad gäller bl.a. organisation och information. Dessa krav kan åtminstone till en början komma att innebära ökade kostnader. Lag- och även i viss mån föreskriftsändringarna medför dock många nya möjligheter för bolagen. Möjligheter som bör ge bolagen goda förutsättningar att effektivisera sin verksamhet och anpassa sitt produktutbud.

Ändringarna träder i kraft den 1 augusti 2011. Det finns vissa begränsade övergångsbestämmelser, bl.a. om innehållet i en halvårsredogörelse och faktablad och om viss rapportering.

Innehåll

Sammanfattning	1
Innehåll.....	2
1 Utgångspunkter	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Nuvarande och kommande regler	4
1.3 Målet med regleringen	5
1.4 Rättsliga förutsättningar	5
1.5 Ärendets beredning	5
1.6 Regleringsalternativ	6
2 Ändringar i fondföreskrifterna m.m.	8
2.1 Inledning.....	8
2.2 Vilka företag berörs?.....	8
2.3 Definitioner och begrepp.....	10
2.4 Förvaltningsbolagspasset	11
2.5 Marknadsföring av fondandelar inom EES	12
2.6 Övrig gränsöverskridande verksamhet.....	13
2.7 Organisatoriska krav, intressekonflikter och uppföranderegler	14
2.8 Riskhantering	30
2.9 Metoder och rutiner för värdering av OTC-derivat.....	33
2.10 Derivatinstrument.....	34
2.11 Fusioner.....	37
2.12 Matarfonder och mottagarfonder	38
2.13 Andelsklasser, utfärdande av fondandelar innan betalning tillförts fonden och handel med fondandelar på sekundärmarknaden	39
2.14 Metod för tillhandahållande av viss fondinformation	41
2.15 Tillhandahållande av faktablad och informationsbroschyr	42
2.16 Informationsbroschyren	43
2.17 Årsberättelse och halvårsredogörelse.....	44
2.18 Ägar- och ledningsprövning.....	47
2.19 Information och rapportering till Finansinspektionen.....	48
2.20 Övriga ändringar	49
2.21 När träder ändringarna i kraft?	50
3 Ändringar i föreskrifterna och de allmänna råden om försäkringsförmedling	52
4 Konsekvenser av ändringarna	53
4.1 Berörda företag.....	54
4.2 Konsekvenser för berörda företag.....	54
4.3 Särskilt om mindre bolag som driver fondverksamhet	58
4.4 Konsekvenser för fondsparare.....	58
4.5 Konsekvenser för Finansinspektionen och påverkan på avgifter.....	59

1 Utgångspunkter

1.1 Bakgrund

UCITS 4

Våren 2009 antogs UCITS 4-direktivet¹ av Europaparlamentet och rådet. Nationella lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra UCITS 4-direktivet ska börja gälla senast den 1 juli 2011.

Huvuddragen i UCITS 4-direktivet är desamma som i 1985 års UCITS-direktiv. UCITS 4-direktivet innehåller dock flera nya regler, bl.a. om fusioner mellan fondföretag, om s.k. master-feederstrukturer och om s.k. förvaltningsbolagsspass. Vidare förenklas proceduren för gränsöverskridande marknadsföring av fondföretag och den information som faktabladet ska innehålla görs mer lättbegriplig.

För genomförande av UCITS 4-direktivet har kommissionen under sommaren 2010 antagit två direktiv (det första genomförandedirektivet² och det andra genomförandedirektivet³) och två förordningar (den första genomförandeförordningen⁴ och den andra genomförandeförordningen⁵). I genomförandedirektiven återfinns regler om fusioner och om master-feederstrukturer samt om organisatoriska krav, uppförande, intressekonflikter, riskhantering, beräkning av total exponering och rutiner för värdering av OTC-derivat och om innehållet i avtal om informationsutbyte mellan förvaringsinstitut och förvaltningsbolag. Genomförandeförordningarna innehåller bestämmelser om faktablad och anmälan om att marknadsföra fondandelar i andra länder inom

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (EUT L 302, 17.11.2009, s. 32, Celex 32009L0065).

² Kommissionens direktiv 2010/43/EU av den 1 juli 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG när det gäller organisatoriska krav, intressekonflikter, uppföranderegler, riskhantering och innehållet i avtalet mellan ett förvaringsinstitut och ett förvaltningsbolag (EUT L 176, 10.7.2010, s. 42, Celex 32010L0043).

³ Kommissionens direktiv 2010/44/EU av den 1 juli 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG när det gäller vissa bestämmelser avseende fusioner mellan fonder, master/feederfondföretag och anmälningsförfarande (EUT L 176, 10.7.2010, s. 28, Celex 32010L0044).

⁴ Kommissionens förordning (EU) nr 583/2010 av den 1 juli 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG rörande basfakta för investerare och villkor som ska uppfyllas när faktablad med basfakta för investerare eller prospekt tillhandahålls på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats (EUT L 176, 10.7.2010, s. 1, Celex 32010R0583).

⁵ Kommissionens förordning (EU) nr 584/2010 av den 1 juli 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG vad gäller den skriftliga anmälan och fondföretagsintygets form och innehåll, elektronisk kommunikation mellan behöriga myndigheter i samband med anmälan, förfaranden för kontroller på plats och utredningar samt informationsutbyte mellan behöriga myndigheter (EUT L 176, 10.7.2010, s. 16, Celex 32010R0584).

EES. Vidare finns regler om förfarandet för kontroller på plats och utredningar samt informationsutbyte mellan Finansinspektionen och andra behöriga myndigheter.

Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR) har arbetat fram ett antal vägledningsdokument för att underlätta och harmonisera tillämpningen av vissa bestämmelser i UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv och genomförandeförordningar. Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA) har från och med den 1 januari 2011 tagit över CESR:s ansvar och verksamhet. Eftersom Finansinspektionen hänvisar till vägledningsdokument som CESR gav ut före den 1 januari 2011 används namnet CESR i denna promemoria.

Regeringens proposition och de kommande lag- och förordningsändringarna

Regeringen beslutade den 28 april 2011 propositionen Investeringsfondsfrågor (prop. 2010/11:135). I propositionen ges förslag till ändringar i lagen (2004:46) om investeringsfonder (LIF) i syfte att genomföra UCITS 4-direktivet. I propositionen föreslås också vissa andra ändringar än de som är direkt motiverade av direktivet. Dessa förslag syftar främst till att möjliggöra en effektivisering av svensk fondverksamhet.

Den 21 juni 2011 beslutade riksdagen om ändringar i LIF i enlighet med regeringens proposition. Lagändringarna träder i kraft den 1 augusti 2011. Regeringen beslutade den 22 juni 2011 om ändringar i förordningen (2004:75) om investeringsfonder som träder i kraft den 1 augusti 2011. Förordningsändringarna avser bl.a. nya bemyndiganden för Finansinspektionen att meddela föreskrifter.

1.2 Nuvarande och kommande regler

Fondverksamhet regleras genom LIF i svensk rätt. Med stöd av de bemyndiganden som finns i förordningen om investeringsfonder har Finansinspektionen meddelat dels föreskrifterna (FFFS 2008:11) om investeringsfonder (nedan fondföreskrifterna), dels föreskrifterna (FFFS 2004:3) om utländska förvaltningsbolags och fondföretags verksamhet i Sverige (nedan föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag).

Finansinspektionen gör nu ändringar i fondföreskrifterna. Samtidigt upphävs föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag och de regler som fortfarande fyller ett syfte förs över till fondföreskrifterna.

Vid sidan av LIF och fondföreskrifterna kommer genomförandeförordningarna att vara direkt tillämpliga i svensk rätt.

1.3 Målet med regleringen

Det huvudsakliga målet med regleringen är att i vissa avseenden förbättra skyddet för fondspararna. Detta övergripande mål kan brytas ned i delmål som tillsammans bidrar till att det övergripande målet uppnås. Ett delmål är att till skydd för fondspararna precisera och i viss mån skärpa kraven på bolagen som driver fondverksamhet vad gäller organisation och uppförande, bl.a. avseende styrelsens och den verkställande direktörens ansvar, identifiering och hantering av intressekonflikter, dokumentation, vilka incitament som får förekomma i verksamheten, värdering av OTC-derivat, hantering av portföljtransaktioner och order samt vilka åtgärder ett bolag ska vidta när det handlar för en investeringsfonds räkning. Ett annat delmål är att förbättra bolagens hantering av de risker som fondandelsägare exponeras mot. Ett tredje delmål är att förbättra och i vissa hänseenden fördjupa den information som ska lämnas till fondspararna. Genom regleringen genomförs de delar av UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv som inte genomförs genom lag eller förordning. Det görs även ett antal ändringar som inte är direkt motiverade av genomförandet av direktiven.

UCITS 4-direktivet syftar främst till att öka möjligheterna till en effektiv fondförvaltning och att göra det enklare för fondförvaltare att verka i andra medlemsstater. Direktivet syftar också till att förbättra informationen till investerarna. Effektiviseringsmöjligheterna och förenklingarna tillskapas i svensk rätt främst genom ändringar i LIF. LIF ändras även i vissa andra avseenden i syfte att möjliggöra en effektivisering av svensk fondverksamhet. I viss utsträckning är ändringarna i fondföreskrifterna ett led i dessa förändringar och en förutsättning för att de ska få fullt genomslag i svensk rätt eller befogade för att bibehålla ett gott skydd för fondsparare med hänsyn tagen till de nya reglerna. Ett annat mål med regleringen kan därför sägas vara att bidra till att dessa möjligheter och målsättningar kan uppnås samtidigt som fondsparare alltjämt erbjuds ett gott skydd.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Finansinspektionens bemyndigande att meddela föreskrifter återfinns i 14 § 1–34 förordningen om investeringsfonder och 5 § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

1.5 Ärendets beredning

Den 31 januari 2011 remitterade Finansinspektionen ett förslag till ändringar i fondföreskrifterna, upphävande av föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag och ändringar i föreskrifterna och de allmänna råden (2005:11) om försäkringsförmedling. Remissförslaget har sedan dess funnits tillgängligt på Finansinspektionens webbplats. Drygt tio företag, organisationer och myndigheter har yttrat sig i sak över remissen. Finansinspektionen har även anordnat två seminarier. Ett i december 2010 och ett i februari 2011. På

seminarierna presenterades huvuddragen i remissförslaget. Sammanlagt deltog drygt 350 personer på seminarierna.

Remissförslaget hade i så gott som alla väsentliga delar tagits fram efter samråd med en extern referensgrupp. Den externa referensgruppen bestod av representanter från Fondbolagens förening och andra aktörer i fondbranschen. Finansinspektionen diskuterade merparten av förslagen med den externa referensgruppen vid sammanlagt nio möten under perioden september till november 2010. De delar som inte avhandlades vid mötena hade den externa referensgruppen möjlighet att lämna skriftliga synpunkter på.

Som en del i arbetet med remissförslaget deltog Finansinspektionen vid ett möte om genomförandet av UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv som anordnades av kommissionen i Bryssel i slutet av september 2010. Finansinspektionen har även haft kontakt i vissa frågor med utländska tillsynsmyndigheter.

Den 17 maj 2011 remitterade Finansinspektionen ett reviderat förslag till föreskriftändringar. Anledningen till detta är framför allt att regeringens förslag skilde sig från de förslag som Investeringsfondsutredningen lämnade i betänkandet Fondverksamhet över gränserna, Genomförande av UCITS 4-direktivet (SOU 2010:78), och som Finansinspektionen baserade sitt förslag från den 31 januari på. Det reviderade förslaget utformades även med hänsyn till synpunkter som kommit in under den första remissen. Det reviderade förslaget skickades till en särskild remissgrupp som även bjöds in till ett remissmöte som anordnades den 23 maj 2011. När en hänvisning i denna promemoria görs till Finansinspektionens förslag och remisspromemoria avses för enkelhetens skull det reviderade förslaget. Skillnader mellan det första förslaget och det reviderade förslaget redogjorde Finansinspektionen för dels i ett följebrev till remissgruppen, dels vid remissmötet.

Finansinspektionen har beaktat samtliga framförda remissynpunkter men väljer att enbart ta upp de mest väsentliga synpunkterna i denna beslutspromemoria. I vilken mån lämnade synpunkter har lett till en förändring framgår av den slutliga utformningen av föreskrifterna.

1.6 Regleringsalternativ

UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv ska genomföras i nationell rätt. Av UCITS 4-direktivet framgår att Sverige och övriga medlemsstater senast den 30 juni 2011 ska ha antagit de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Vidare framgår att de nationella bestämmelserna ska börja tillämpas från och med den 1 juli 2011. Detsamma gäller i huvudsak för genomförandedirektiven.

Eftersom bindande föreskrifter är nödvändiga för att direktiven ska anses genomförda i svensk rätt, saknas alternativa sätt för Finansinspektionen att reglera de frågor som direktiven adresserar.

Finansinspektionen har i arbetet med att ta fram ändringarna i fondföreskrifterna, utöver direktiven, även beaktat vägledning från CESR. Det gäller framför allt vägledningsdokumentet *CESR's Guidelines on Risk Measurement and the Calculation of Global Exposure and Counterparty Risk for UCITS* (28 juli 2010). Finansinspektionen har dock valt att inte omsätta hela vägledningsdokumentet till föreskrifter utan har begränsat de nya föreskrifterna till att omfatta särskilda delar. Övriga delar bör i stället kunna fungera som ett stöd vid tolkningen av direktivens bestämmelser och de delar av fondföreskrifterna som motsvarar direktiven.

Finansinspektionen gör även en del ändringar som inte följer direkt av UCITS 4-direktivet eller dess genomförandedirektiv. Ändringarna rör främst organisatoriska krav m.m. för bolag som driver fondverksamhet och som inte omfattas av UCITS 4-direktivet, bestämmelser om matarfondsliknande specialfonder och förvaringsinstitutet för den fond som en sådan specialfonds medel placeras i. Ändringarna rör även bestämmelser om innehållet i fondbestämmelserna och informationsbroschyren samt innehållet i årsberättelsen och halvårsredogörelsen för en fond. Dessa delar bör införas genom föreskrifter eftersom reglerna är minst lika relevanta som de som följer direkt av direktiven. Dessutom bör skyddet för fondsparare i alla grundläggande avseenden vara enhetligt, vilket ytterligare förstärker skälen för att föreskrifter är att föredra framför t.ex. allmänna råd eller vägledning. Det är dessutom rimligt att samma regler gäller för i huvudsak samma verksamhet eftersom det annars finns en risk för att oönskade incitament uppstår och för regelarbiterage. Reglerna är därutöver i delar mycket detaljerade. Även detta bör på marginalen tala för att föreskriftsformen är lämpligare än t.ex. allmänna råd. När det gäller de delar som rör information till fondandelsägare m.fl. kan tilläggas att om innehållet är likartat ökar möjligheterna för investerare att jämföra olika fonder med varandra. De möjligheter som de nya lagreglerna ger är dessutom i delar komplicerade och kan innebära betydande risker för investerarna. Detta utgör också ett skäl för att på vissa områden använda föreskriftsformen. Eftersom Finansinspektionen har de bemyndiganden som krävs för att reglera genom föreskrifter saknas vidare skäl att använda allmänna råd i stället för föreskrifter.

UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv är i flera delar att betrakta som s.k. minimidirektiv. Medlemsstaterna får alltså införa strängare regler än vad som anges i direktiven. Strängare regler kan bidra till att stärka konsumentskyddet. Samtidigt kan de försvåra gränsöverskridande verksamhet och utgöra en börda och konkurrensnackdel. Dessutom kan strängare regler leda till kostnader som drabbar fondspararna genom högre avgifter och lägre avkastning. Strängare regler bör därför inte införas om det inte finns goda skäl för detta. Finansinspektionen har mot denna bakgrund genomgående vägt dessa olika intressen mot varandra i syfte att hitta en så väl avvägd reglering som möjligt. Finansinspektionen har även strävat efter att utforma ändringarna så att de inte i onödan medför ökade kostnader för berörda bolag. Finansinspektionen har till exempel försökt se till att ändringarna så långt som möjligt inte ska påverka fondbestämmelsernas innehåll och därigenom tvinga fram en stor

mängd ansökningar till Finansinspektionen om ändringar av fondbestämmelserna. Att vissa ändringar kommer föranleda ändringar av fondbestämmelserna för en del fonder har dock inte kunnat undvikas helt. För att i så stor utsträckning som möjligt uppnå en harmonisering med de regler som gäller för fondverksamhet inom EES har Finansinspektionen valt att ta fram föreskrifter som nära följer direktivens utformning. Finansinspektionen har också noga beaktat de regler som gäller inom värdepappersområdet.

2 **Ändringar i fondföreskrifterna m.m.**

2.1 **Inledning**

Finansinspektionen redogör nedan för ändringarna i fondföreskrifterna och upphävandet av föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag och de allmänna överväganden som gjorts. Redogörelsen är uppdelad på följande underavsnitt:

- vilka företag berörs?
- definitioner och begrepp
- förvaltningsbolagspasset
- marknadsföring av fondandelar inom EES
- övrig gränsöverskridande verksamhet
- organisatoriska krav, intressekonflikter och uppföranderegler
- riskhantering
- metoder och rutiner för värdering av OTC-derivat
- derivatinstrument
- fusioner
- matarfonder och mottagarfonder
- andelsklasser, utfärdande av fondandelar innan betalning tillförts fonden och handel med fondandelar på sekundärmarknaden
- metod för tillhandahållande av viss fondinformation
- tillhandahållande av faktablad och informationsbroschyr
- informationsbroschyren
- årsberättelse och halvårsredogörelse
- ägar- och ledningsprövning
- information och rapportering till Finansinspektionen
- övriga ändringar
- när träder ändringarna i kraft?

2.2 **Vilka företag berörs?**

Finansinspektionens ställningstagande: Fondföreskrifterna gäller för fondbolag. Föreskrifterna gäller även för värdepappersbolag och kreditinstitut med tillstånd enligt 1 kap. 5 § LIF i deras fondverksamhet. För förvaltningsbolag och fondföretag som driver verksamhet i Sverige kommer vissa delar av fondföreskrifterna att gälla. Fondföreskrifterna gäller även för förvaltningsinstitut i särskilt angivna fall.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv gäller för fondbolag och förvaltningsbolag som förvaltar värdepappersfonder och fondföretag som uppfyller direktivets krav. I viss mån gäller direktiven även för förvaringsinstitut.

LIF och fondföreskrifterna uppställer i dag samma krav på fondbolag, värdepappersbolag och kreditinstitut som förvaltar specialfonder som på fondbolag som förvaltar värdepappersfonder. Finansinspektionen ser inga skäl att frångå denna ordning, utan anser tvärtom att skälen till att samma regler ska gälla för samtliga bolag som driver fondverksamhet är starka. Direktivets krav på t.ex. organisation, uppförande, riskhantering och information syftar i förlängningen till att skapa ett gott skydd för investerare. Detta är minst lika relevant i förvaltningen av en specialfond som i förvaltning av en värdepappersfond. En specialfond kan dessutom vara mer komplex och riskfylld än en värdepappersfond, vilket ytterligare inskräper det rimliga i att åtminstone lika höga krav bör gälla fondverksamhet som avser sådana fonder. Även i LIF behandlas värdepappersfonder och specialfonder på så långt möjligt samma sätt. Exempelvis gäller de nya bestämmelserna om organisation och uppförande i LIF för samtliga bolag som driver fondverksamhet. Även kraven på innehållet i informationen till andelsägare är desamma i LIF för värdepappersfonder och specialfonder. Det är bl.a. av dessa skäl som Finansinspektionen inför samma regler för samtliga bolag som driver fondverksamhet.

I fondföreskrifterna benämns fondbolag, värdepappersbolag och kreditinstitut som driver fondverksamhet "bolag som driver fondverksamhet". Uttryckssättet är, om än korrekt, en aning omständligt att använda i en beslutspromemoria. I fortsättningen av detta avsnitt (avsnitt 2) används endast "fondbolag" trots att vad som anges alltså även är relevant för den fondverksamhet som drivs av värdepappersbolag och kreditinstitut. Eftersom värdepappersbolag och kreditinstitut inte kan få tillstånd att förvalta värdepappersfonder är dock de delar som bara avser värdepappersfonder inte relevanta för dessa företag. Detsamma gäller självfallet även för ett fondbolag som uteslutande förvaltar specialfonder. Det anges särskilt i fondföreskrifterna i vilken mån en bestämmelse inte gäller för samtliga bolag som driver fondverksamhet.

För förvaltningsbolag och fondföretag har på föreskriftsnivå tidigare endast bestämmelserna i föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag gällt. Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om förvaltningsbolags och fondföretags anmälningar och ansökningar till Finansinspektionen. Genomförandet av UCITS 4-direktivet och andra lagändringar medför att flera av dessa bestämmelser måste ändras eller upphävas. Bestämmelser som fortfarande är relevanta överförs nu till fondföreskrifterna och övriga delar

upphävs. Vidare kommer vissa rörelserregler i fondföreskrifterna att bli tillämpliga för förvaltningsbolags och fondföretags verksamhet i Sverige.

Det andra genomförandedirektivet innehåller bestämmelser om feederfondföretag och masterfondföretag. Dessa bestämmelser påverkar även vissa förvaringsinstitut. Ett förvaringsinstitut för ett masterfondföretag ska nämligen enligt UCITS 4-direktivet underrätta bl.a. förvaringsinstitutet för feederfondföretaget om det upptäcker oegentligheter beträffande masterfondföretaget som bedöms få negativa återverkningar på feederfondföretaget. En bestämmelse som motsvarar direktivets krav kommer att införas i LIF. Dessutom kommer motsvarande att gälla även när det rör sig om en matarfondsliknande specialfond och den investeringsfond som specialfondens medel placeras i. I det andra genomförandedirektivet finns angivet de slag av oegentligheter som ska anses få negativa återverkningar på feederfondföretaget och som alltså ska rapporteras. Den delen av genomförandedirektivet genomförs inte i lag utan i fondföreskrifterna. Enligt Finansinspektionen saknas skäl att inte fullfölja lagstiftarens ansats att låta samma regler gälla för matarfondsliknande specialfonder och den investeringsfond som specialfondens medel placeras i och berörda förvaringsinstitut. Tillämpningsområdet för vad som anges i det andra genomförandedirektivet utsträcks därför. Det är av ovan nämnda anledningar som vissa förvaringsinstitut ska tillämpa delar av fondföreskrifterna.

2.3 Definitioner och begrepp

Finansinspektionens ställningstagande: Flera nya definitioner införs i fondföreskrifterna och samtliga definitioner flyttas till en gemensam paragraf (1 kap. 3 §).

Begreppet ”instruktioner” ersätts av ”interna regler”. Interna regler definieras som policy- och styrdokument, riktlinjer, instruktioner eller andra skriftliga dokument som fastställs av styrelsen eller den verkställande direktören och genom vilka verksamheten styrs. Begreppet ”företagsledningen” ersätts med styrelsen och i förekommande fall eller verkställande direktör.

”Portföljtransaktion” definieras som en transaktion för en investeringsfonds räkning som ett bolag som driver fondverksamhet har genomfört i sin fondverksamhet.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har i princip inga synpunkter.

Finansinspektionens skäl: UCITS 4-direktivet och genomförandedirektiven innehåller flera viktiga begrepp som definieras. Definitionerna bör för att säkerställa ett fullständigt genomförande av direktiven införas i fondföreskrifterna. För att underlätta tillämpningen av fondföreskrifterna bör även

vissa andra begrepp definieras. I syfte att skapa överskådlighet samlas definitionerna i en paragraf.

Begreppet ”portföljtransaktion” är hämtat från det första genomförandedirektivet. Begreppet är dock inte definierat i direktivet. Enligt Finansinspektionens tolkning avses dock med en portföljtransaktion en transaktion för en fonds räkning som ett fondbolag genomför i sin fondverksamhet (jfr 2 kap. 17 § andra stycket LIF). Transaktioner som genomförs inom ramen för en diskretionär portföljförvaltning omfattas alltså inte av begreppet. För att undanröja tolkningssvårigheter definieras begreppet i fondföreskrifterna.

Den interna styrningen av ett fondbolag och även av andra finansiella företag bygger bl.a. på att olika interna styrdokument utfärdas av styrelsen, den verkställande direktören och andra befattningshavare. Det finns olika uppfattningar om vad dessa dokument bör benämnas och hur benämningen bör skifta beroende på vem som är utfärdaren. Många finansiella företag har arbetat fram egna system med styrdokument på olika nivåer och har då gett dokumenten egna interna benämningar. Inte sällan gäller dessa inom hela den koncern som företaget ingår i. Det är för att inte i onödan försvåra detta som begreppet ”interna regler” i fortsättningen bör användas i fondföreskrifterna i stället för ”instruktioner”. Interna regler definieras som policy- och styrdokument, riktlinjer, instruktioner eller andra skriftliga dokument som fastställs av styrelsen eller den verkställande direktören och genom vilka verksamheten styrs. Av skäl som utvecklas under avsnittet *Styrelsens och den verkställande direktörens ansvar* (avsnitt 2.7) bör det uttryckligen anges vilka interna regler som ska fastställas av styrelsen och vilka som får fastställas av den verkställande direktören och begreppet ”företagsledningen” ersättas med styrelsen och i förekommande fall eller verkställande direktör.

2.4 Förvaltningsbolagspasset

Finansinspektionens ställningstagande: Bilaga 4 i fondföreskrifterna byter beteckning till bilaga 3 och uppdateras. Om den gränsöverskridande verksamheten ska inkludera förvaltningen av ett fondföretag som omfattas av UCITS 4-direktivet, ska de nya frågorna 10 och 11 i bilagan besvaras. I fråga 10 behandlas fondbolagets system för riskhantering och i fråga 11 berörs bolagets åtgärder för att i fondföretagets hemland kunna göra utbetalningar till andelsägarna, lösa in andelar, tillhandahålla information samt hantera klagomål. Även vissa redaktionella ändringar av bilagan görs.

Dessutom anges i fondföreskrifterna vilka bestämmelser som ska tillämpas av förvaltningsbolag som omfattas av UCITS 4-direktivet och som driver verksamhet i Sverige och vilka bestämmelser som inte ska tillämpas av fondbolag som förvaltar värdepappersfonder för den verksamhet som ett sådant bolag driver i ett annat land inom EES.

Remisspromemorian: Förslaget hade i stort sett samma innehåll. Någon felaktig hänvisning har rättats till.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: UCITS 4-direktivet introducerar ett utvidgat förvaltningsbolagspass som gör det möjligt för fondbolag som förvaltar värdepappersfonder att förvalta fondföretag som omfattas av UCITS 4-direktivet och för förvaltningsbolag som omfattas av UCITS 4-direktivet att förvalta värdepappersfonder. Ändringarna i LIF till följd av UCITS 4-direktivet föranleder Finansinspektionen att uppdatera innehållet i bilaga 3 (tidigare bilaga 4) till fondföreskrifterna.

UCITS 4-direktivet innehåller även en uppdelning mellan hem- och värdland av vilka regler som ska gälla vid gränsöverskridande verksamhet. Det är för att denna uppdelning ska få fullt genomslag i svensk rätt som det i fondföreskrifterna bör anges vilka bestämmelser som ska tillämpas av förvaltningsbolag som omfattas av UCITS 4-direktivet och som driver verksamhet i Sverige och vilka bestämmelser som inte ska tillämpas av fondbolag som förvaltar värdepappersfonder för den verksamhet som ett sådant bolag driver i ett annat land inom EES.

2.5 Marknadsföring av fondandelar inom EES

Finansinspektionens ställningstagande: Bestämmelserna i föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag som gäller för sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 § LIF upphävs. En underrättelse till Finansinspektionen om att marknadsföra andelar i en värdepappersfond i ett annat EES-land ska vara utformad på engelska som huvudregel. Underrättelsen får dock vara på svenska om detta accepteras av den behöriga myndigheten i det land som verksamheten ska drivas i samt om svenska är ett officiellt språk i det landet.

Faktabladet för ett fondföretag som driver verksamhet enligt 1 kap. 7 § LIF ska lämnas till investerare på svenska. Detta gäller dock enbart för faktablad som är upprättade enligt bestämmelserna i den första genomförandeförordningen. Även annan särskilt angiven information ska lämnas på svenska. Informationsbroschyren, årsberättelsen och halvårsredogörelsen ska lämnas på engelska eller svenska. Ett fondföretag som driver verksamhet enligt 1 kap. 7 § LIF ska dessutom följa de nya bestämmelserna i fondföreskrifterna om metoden för att tillhandahålla faktablad och informationsbroschyr.

Remisspromemorian: Förslaget hade i stort sett samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: Andelar i värdepappersfonder och fondföretag som omfattas av 1985 års UCITS-direktiv kan i dag marknadsföras och säljas fritt inom EES. För det krävs inget tillstånd utan endast en anmälan till den

behöriga myndigheten i det land där marknadsföringen och försäljningen ska äga rum. I UCITS 4-direktivet har förfarandet förändrats. Fortsättningsvis ska i stället en underrättelse lämnas till den behöriga myndigheten i fondföretagets hemland. Även kraven på i vilken mån information om ändringar i verksamheten m.m. ska lämnas till Finansinspektionen ändras. Det är mot denna bakgrund som bestämmelserna som gäller för sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 § LIF i föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag upphävs.

I den andra genomförandeförordningen finns bestämmelser som uttömmande reglerar form och innehåll på en underrättelse till Finansinspektionen om gränsöverskridande marknadsföring inom EES. Frågan om vilket språk en underrättelse ska skrivas på regleras dock i UCITS 4-direktivet och ska genomföras i medlemsländerna. I linje med direktivet anser Finansinspektionen att en underrättelse till Finansinspektionen om att marknadsföra andelar i en värdepappersfond i ett annat land inom EES som huvudregel ska vara skriven på engelska. Underrättelsen får dock i enlighet med direktivets krav skrivas på svenska om detta accepteras av den behöriga myndigheten i det land som verksamheten ska drivas i och om svenska är ett officiellt språk i det landet.

De nya bestämmelserna om tillhandahållande av information som gäller för fondföretag som driver verksamhet enligt 1 kap. 7 § LIF är utarbetade i linje med vad som anges i UCITS 4-direktivet. Finansinspektionen har vid utformningen av bestämmelserna strävat efter att svenska språket ska vara huvudregeln när det gäller den information som ska lämnas i Sverige. När det gäller viss information finns dock i direktivet bestämmelser som gör att det saknas möjligheter att föreskriva om att informationen ska vara på svenska. I vissa fall måste information på engelska accepteras.

2.6 Övrig gränsöverskridande verksamhet

Finansinspektionens ställningstagande: Bestämmelserna i föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag som gäller för sådana förvaltningsbolag och fondföretag som avses i 1 kap. 8 och 9 §§ LIF uppdateras samt förs över till fondföreskrifterna. Vissa nya rörelserregler ska gälla för sådana förvaltningsbolags och fondföretags verksamhet i Sverige.

Remisspromemorian: Förslaget hade i princip samma innehåll. Någon felaktig hänvisning har rättats till.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: LIF gör det möjligt för förvaltningsbolag och fondföretag som inte hör hemma inom EES eller om bolaget eller företaget hör hemma inom EES inte omfattas av UCITS 4-direktiv att driva verksamhet i Sverige. För detta krävs dock tillstånd av Finansinspektionen. Detta regleras i 1 kap. 8 och 9 §§ LIF.

De kommande ändringarna i LIF gör att det finns skäl för Finansinspektionen att uppdatera bestämmelserna som finns i föreskrifterna om förvaltningsbolag och fondföretag som gäller för sådana förvaltningsbolag och fondföretag som avses i 1 kap. 8 och 9 §§ LIF, så att dessa överensstämmer med lagen. Bestämmelserna förs även över till fondföreskrifterna. Finansinspektionen anser nämligen att det är en fördel om samtliga bestämmelser som rör fonder samlas i samma föreskrifter.

Finansinspektionen anser även att vissa nya rörelseregler ska gälla för nu aktuella förvaltningsbolags och fondföretags verksamhet i Sverige. Detta är rimligt eftersom förvaltningsbolagen och fondföretagen i fråga inte omfattas av UCITS 4-regelverket och inte heller med nödvändighet av motsvarande regelverk. För att säkerställa en god och jämn skyddsnivå för fondsparare bör relevanta delar av fondföreskrifterna gälla för verksamheten i Sverige.

Det är t.ex. rimligt att investerare kan få del av grundläggande information på svenska inför en eventuell investering. Därför ska faktabladet för ett fondföretag som driver verksamhet enligt 1 kap. 9 § LIF upprättas på svenska. Det är dock att gå alltför långt att kräva att allt informationsmaterial ska upprättas på svenska, varför det bör finnas en möjlighet att använda sig av ett annat språk för övrigt informationsmaterial. Kraven är då så långt möjligt anpassade till vad som gäller för fondföretag som omfattas av UCITS 4-direktivet och som driver verksamhet i Sverige. Även metoden för att tillhandahålla faktabladet för ett fondföretag som driver verksamhet enligt 1 kap. 9 § LIF anpassas till kraven som anges i UCITS 4-direktivet.

Ytterligare om förvaltningsbolag och fondföretag

Förvaltningsbolag och fondföretag ska, som nämnts ovan, tillämpa vissa rörelseregler i sin verksamhet i Sverige. För att inte i onödan försvåra läsningen av den här promemorian hänvisas läsare till 1 kap. 1 a–1 e §§, 18 a kap. 3 § och 19 a kap. i fondföreskrifterna för uppgift om vilka dessa regler är. När t.ex. uppföranderegler diskuteras i denna promemoria nämns endast fondbolag trots att vissa av dessa regler enligt fondföreskrifterna även ska tillämpas av förvaltningsbolag.

2.7 Organisatoriska krav, intressekonflikter och uppföranderegler

Inledning

Det första genomförandedirektivet innehåller bestämmelser som ställer nya krav på hur fondbolag organiserar sin verksamhet. Bestämmelserna har så långt möjligt anpassats till de standarder på området för finansiella tjänster som infördes genom MiFID⁶ och dess genomförandedirektiv^{7, 8}. Finansinspektionen

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv

gör bedömningen att dagens fondföreskrifter endast i delar överensstämmer med bestämmelserna i det första genomförandedirektivet. För att leva upp helt till direktivets krav gör Finansinspektionen ett antal ändringar och tillägg i fondföreskrifterna. I återstoden av detta avsnitt redogörs för huvuddragen i ändringarna i denna del och överväganden av större betydelse.

Allmänna organisatoriska krav

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska ha interna regler och rutiner för fonders redovisning, värdering av tillgångar och skulder i en fond och beräkning av fondandelsvärdet för en fond enligt vad som anges i 6 kap. fondföreskrifterna. Ett fondbolag ska ha ett effektivt informationsutbyte med alla berörda tredje parter. Ett fondbolag ska även säkerställa att bolaget dels har den kunskap och de resurser som krävs för att effektivt övervaka utlagt arbete och utlagda funktioner och hantera riskerna i samband med ett utläggande, dels övervakar dessa funktioner och hanterar dessa risker. 6 kap. 1–5 §§ fondföreskrifterna ändras även redaktionellt.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga invändningar.

Finansinspektionens skäl: De nya bestämmelserna återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet. Fondföreskrifterna har saknat motsvarande bestämmelser.

Styrelsens och den verkställande direktörens ansvar

Finansinspektionens ställningstagande: Styrelsen har ansvaret för att se till att ett fondbolag fullgör de skyldigheter som följer av LIF och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet. Den verkställande direktören är ansvarig för att bolaget fullgör sådana skyldigheter som ligger inom ramen för den verkställande direktörens uppgifter enligt lag och andra författningar samt styrelsens riktlinjer och anvisningar.

Vissa särskilda uppgifter ska alltid åvila styrelsen att utföra. Styrelsen ska fastställa interna regler i vissa frågor och revisionsplanen för bolagets eventuella funktion för internrevision samt ta emot viss rapportering. Vidare ges styrelsen ett särskilt uppföljnings- och kontrollansvar.

93/22/EEG (EUT L 145, 30.4.2004, s. 1, Celex 32004L0039), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/31/EG (EUT L 114, 27.4.2006, s. 60, Celex 32006L0031).

⁷ Kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet (EUT L 241, 2.9.2006, s. 26, Celex 32006L0073)

⁸ Skäl 1 till direktiv 2010/43/EU.

Fondföreskrifterna anger vilken rapportering som ska lämnas till styrelsen eller den verkställande direktören. Styrelsen och den verkställande direktören ska regelbundet bedöma och se över bolagets interna regler. Därutöver ska styrelsen eller den verkställande direktören se över effektiviteten i de rutiner, åtgärder, metoder och liknande som bolaget har antagit för att efterleva LIF och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening har bl.a. framfört att den i och för sig inte har något att erinra mot principen att ”lyfta” frågor till styrelsen. I vissa frågor ser föreningen det dock som naturligare att ett annat organ, företrädesvis verkställande direktören, pekas ut som ansvarig. En generell frågeställning är vad som avses när det anges att styrelsen ska fastställa ett internt regelverk. I t.ex. 6 kap 3 § remissförslaget sägs att styrelsen eller verkställande direktören ska fastställa aktuella och lämpliga interna regler för att ett bolag som driver fondverksamhet ska kunna driva verksamheten utan avbrott. Föreningen undrar om styrelsen eller verkställande direktören då ska fastställa detaljerade regler för varje avdelning (förvaltning, fondadministration, riskkontroll, compliance, etc.). Föreningen anser att det i det fallet borde vara tillfyllest att styrelsen i ett internt regelverk anger att det i varje avdelnings lokala instruktioner ska säkerställas att verksamheten kan bedrivas utan avbrott. Risken är annars att styrelsen blir alltför litet inriktad på strategier och affärsbeslut. På grund av fondmarknadens heterogena struktur ter det sig oproportionerligt att reglera hur styrelsens ansvar ska utformas i alla detaljer. Det är naturligt att detaljgraden i styrelsens beslut i förhållande till interna regler varierar bl.a. beroende på fondbolagets storlek.

Finansinspektionens skäl: Det första genomförandedirektivet innehåller bestämmelser om vilket ansvar och vilka uppgifter som åvilar företagsledningen, dvs. styrelsen och den verkställande direktören. Bestämmelserna saknar i delar motsvarighet i dagens fondföreskrifter och avviker dessutom från vad som gäller på värdepappersområdet. Finansinspektionen har mot denna bakgrund funnit anledning att göra en översyn av bestämmelserna i fondföreskrifterna om styrelsens och den verkställande direktörens ansvar.

Ansvar och uppgifterna som åvilar styrelsen och den verkställande direktören enligt direktivet måste, enligt Finansinspektionens uppfattning, förstås i ljuset av vad nationella regler säger om bolagsorganens uppgifter och ansvar.

Finansinspektionen har i sin strävan att genomföra direktivet på ett sätt som passar för svenska förhållanden valt att i fortsättningen inte använda begreppet ”företagsledningen”, eftersom det inte säger något om det är styrelsen eller den verkställande direktören som har ansvar för uppgiften. Begreppet ”företagsledningen” kan i stället uppfattas som att styrelsen och den verkställande direktören har ett gemensamt ansvar att utföra, eller se till att uppgiften utförs. De nya bestämmelserna innebär att det i stället uttryckligen

anges vad som åvilar styrelsen respektive den verkställande direktören eller båda. På detta sätt tydliggörs även vilket ansvar styrelsen och den verkställande direktören har i ett fondbolag. Finansinspektionen inför motsvarande bestämmelser på värdepappersområdet.

Till att börja med tydliggörs att styrelsen har ansvaret för att se till att ett fondbolag fullgör de skyldigheter som följer av LIF och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet och att den verkställande direktören är ansvarig för att bolaget fullgör sådana skyldigheter som ligger inom ramen för den verkställande direktörens uppgifter enligt lag och andra författningar samt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Bestämmelsen är i linje med det första genomförandedirektivet och dessutom en naturlig utlöpare av bestämmelserna om bolagsorganans uppgifter och ansvar i aktiebolagslagen (2005:551).

Dessutom anges vilka särskilda uppgifter som med tanke på ett fondbolags verksamhet alltid ska åvila styrelsen att utföra. Uppgifterna är av en sådan betydelse att det enligt Finansinspektionen inte är lämpligt att de ligger på någon annan än styrelsen. Det rör sig om att styrelsen ska fastställa interna regler i vissa frågor i syfte att styra verksamheten och en revisionsplan för bolagets eventuella funktion för internrevision samt att styrelsen ska ta emot viss rapportering. Vidare ges styrelsen ett särskilt uppföljnings- och kontrollansvar. Som angetts ovan anser Fondbolagens förening att det i vissa, inte särskilt angivna, frågor vore naturligare att ett annat organ, företrädesvis verkställande direktören, pekats ut som ansvarig. Finansinspektionen har övervägt denna synpunkt och kommit fram till att remissförslagets uppdelning trots allt är den mest ändamålsenliga.

Att vissa interna regler ska fastställas av styrelsen innebär att styrelsen inte kan delegera uppgiften att besluta om reglerna till någon annan. De bestämmelser som ska fastställas av styrelsen är så viktiga och centrala att det krävs att styrelsen i ett fondbolag sätter sig in i och beslutar om dem. Av allmänna aktiebolagsrättsliga regler följer att frågan om en viss uppgift kan delegeras av styrelsen till någon annan ska avgöras utifrån uppgiftens karaktär och betydelse (prop. 2004/05:85 s. 617 f). Styrelsen har inte en oinskränkt rätt att delegera uppgifter till någon annan. De uppgifter som styrelsen enligt de nya bestämmelserna i fondföreskrifterna inte kan delegera är just sådana som det enligt Finansinspektionens bedömning inte heller är möjligt att delegera utifrån allmänna aktiebolagsrättsliga regler. De aktiebolagsrättsliga reglerna och reglerna om fondverksamhet överensstämmer således med varandra i detta avseende, trots att de kan sägas ha olika syften; de aktiebolagsrättsliga reglerna avser främst att reglera förhållandena mellan aktieägarna och bolaget respektive mellan de olika bolagsorganen medan reglerna som gäller för fondverksamhet ska skydda fondandelsägarna och säkerställa en sund fondverksamhet. De interna reglerna är av avgörande betydelse för ett fondbolags möjligheter att driva en sund verksamhet som lever upp till gällande regelverk och i förlängningen en förutsättning för att bolaget ska kunna fortsätta driva tillståndspliktig verksamhet. De interna reglerna är alltså viktiga förutsättningar för att bolaget ska kunna behålla sin verksamhets-

inriktning. Dessutom bör de interna reglerna kunna vara av relativt övergripande karaktär vilket innebär att det inte ska finnas särskilt stora praktiska svårigheter för styrelsen att fastställa dem. De nya bestämmelserna i den här delen är också i linje med Finansinspektionens syn på styrelsens ansvar i finansiella företag som den kommit till uttryck i bl.a. de allmänna råden (FFFS 1998:22) om riktlinjer för hantering av etiska frågor hos institut som står under inspektionens tillsyn, de allmänna råden (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag, de allmänna råden (FFFS 2005:12) om rapportering av händelser av väsentlig betydelse och föreskrifterna (FFFS 2011:1) om ersättningssystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag med tillstånd för diskretionär portföljförvaltning. I dessa allmänna råd och föreskrifter har Finansinspektionen i linje med nu aktuellt förslag tydligt utpekat att det är styrelsen som bör eller ska fastställa vissa typer av interna styrdokument. Motsvarande syn har även fått avtryck i föreskrifterna (FFFS 2010:7) om hantering av likviditetsrisker för kreditinstitut och värdepappersbolag som bygger på EU-reglering och där Finansinspektionen gjort uppdelning mellan vilka styrdokument som får beslutas av styrelsen respektive den verkställande direktören.

Finansinspektionen delar Fondbolagens förenings uppfattning att detaljgraden i styrelsens beslut kan variera bl.a. beroende på fondbolagets storlek. Det är emellertid inte möjligt för Finansinspektionen att i en beslutspromemoria ta ställning till ett hypotetiskt exempel där viktigt bedömningsunderlag saknas. Avsikten är dock att fondföreskrifterna ska göra det möjligt för ett fondbolag att ha ett internt system med styrdokument på olika nivåer där de styrdokument som styrelsen har fastställt anger de viktigaste och mest grundläggande principerna och sätter ramarna för bolagets verksamhet. Den närmare utformningen av olika interna regler är varje fondbolags ansvar och måste anpassas efter de förhållanden som gäller för bolaget.

Styrelsens skyldighet att följa upp och kontrollera vissa frågor är inte heller möjlig att delegera. Däremot bör skyldigheten typiskt sett kunna uppfyllas genom att styrelsen låter utföra en granskning av aktuellt område och härigenom skaffar sig tillräckligt underlag för att kunna fatta väl underbyggda beslut.

De nya bestämmelserna öppnar för att vissa interna regler får beslutas av styrelsen eller bolagets verkställande direktör. Dessa interna regler behandlar frågor som är av en något mer operativ karaktär och som dessutom kan behöva ändras på kort tid till följd av förändringar i omvärlden. Det kan därför vara rimligt att den verkställande direktören får fastställa dessa, beroende på förhållanden i det enskilda bolaget. Detta förutsätter dock att styrelsen i bolaget har valt att låta denna fråga hanteras av den verkställande direktören. Det är alltså en fråga som styrelsen i varje fondbolag har att ta ställning till.

Vilken rapportering som ska lämnas till styrelsen respektive den verkställande direktören bör avgöras utifrån om den behövs för att respektive organ ska ha möjlighet att uppfylla sitt ansvar och sina uppgifter. Rapporteringen som

lämnas bör typiskt sett kunna användas för att uppfylla det särskilda uppföljnings- och kontrollansvaret som styrelsen har, t.ex. beträffande genomförandet av placeringsstrategierna.

Eftersom styrelsen och den verkställande direktören ska fastställa de interna reglerna har de även en skyldighet att göra nödvändiga uppdateringar av dessa regler. Därutöver ska styrelsen eller den verkställande direktören ska se över effektiviteten i de rutiner, åtgärder, metoder och liknande som bolaget har antagit för att efterleva LIF och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet. Den närmare uppdelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören bör i detta avseende vara en fråga för styrelsen att ta ställning till.

Den mer specifika uppdelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören behandlas nedan under respektive avsnitt där frågan är aktuell.

Internrevision

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska ha en funktion för internrevision om det är lämpligt och rimligt med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Revisionsplanen för funktionen för internrevision ska fastställas av bolagets styrelse.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: Finansinspektionen kan konstatera att de nu gällande fondföreskrifterna går längre än vad som följer av det första genomförandedirektivets regler om funktionen för internrevision. 6 kap. 13 § innehåller nämligen ingen proportionalitetsprincip på det sätt som direktivet gör. I 6 kap 13 § anges endast att ett bolag ska ha en funktion för internrevision som är åtskild från och oberoende av bolagets övriga funktioner och verksamheter. Direktivets proportionalitetsbestämmelse innebär att det inte är ett nödvändigt krav att fondbolagen ska ha en funktion för internrevision utan leder till att det i undantagsfall inte behöver finnas en internrevisionsfunktion.

Det första genomförandedirektivet utgör dock i den här delen ett minimidirektiv. Det innebär att Finansinspektionen har möjlighet att ha strängare regler än vad som följer av direktivet. Det bör dock inte göras om det inte finns goda skäl för det.

Enligt Finansinspektionens uppfattning är en internrevisionsfunktion av stor betydelse för att upprätthålla en fullgod intern styrning och kontroll.⁹ Vidare konstaterar Finansinspektionen att fondbolag generellt auktoriseras att förvalta både värdepappersfonder och specialfonder. Specialfonder kan i många fall vara mer komplicerade än värdepappersfonder. Ett fondbolags verksamhet kan

⁹ Jfr t.ex. skäl 11 till direktiv 2010/43/EU.

alltså i många fall vara mer komplex än vad direktivet, som endast reglerar värdepappersfonder, är utformat för. Till detta kommer att Finansinspektionen har uppfattat att de nu gällande reglerna fungerar väl i praktiken. Dessa omständigheter talar för att nuvarande reglering bör hållas intakt.

Vad som däremot talar för att införa en proportionalitetsprincip är att harmoniseringen med reglerna inom värdepappersområdet annars går förlorad. Detta vore inte i linje med en av grundtankarna bakom det första genomförandedirektivet. Av särskild betydelse i sammanhanget är också att proportionalitetsprincipen innebär att det endast är i situationer där det är lämpligt och rimligt, som det är möjligt att undgå kravet på att ha en funktion för internrevision. Detta bör innebära att konsumentskyddet inte försämras på ett märkbart sätt om en bestämmelse som motsvarar direktivet skulle införas, eftersom det endast undantagsvis kan antas föreligga skäl att inte ha en funktion för internrevision.

Mot bakgrund av dessa överväganden anser Finansinspektionen att det bör införas en bestämmelse som innebär att ett bolag ska ha en funktion för internrevision om det är lämpligt och rimligt med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet, i överensstämmelse med direktivets ordalydelse.

Funktionen för internrevision är ett särskilt viktigt verktyg för styrelsen i arbetet med att skapa en god intern styrning och kontroll. Det är bl.a. därför som revisionsplanen, enligt Finansinspektionen, ska fastställas av styrelsen.

Dokumentation av portföljtransaktioner och order om teckning och inlösen av fondandelar

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska ha elektroniska system för att kunna dokumentera samtliga portföljtransaktioner och order om teckning och inlösen av fondandelar. Det införs bestämmelser som innehåller detaljerade krav på vad som ska dokumenteras och hur detta ska ske. Dessutom anges under hur lång tid uppgifterna ska bevaras.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Beträffande kraven på dokumentation av portföljtransaktioner har Fondbolagens förening bl.a. framfört att föreningen tolkar det som att med ”motpart” avses mäklare.

När det gäller kraven på dokumentation av order om teckning eller inlösen av fondandelar menar Fondbolagens förening att det kan konstateras att ”person som lämnade eller vidarebefordrade ordern” kan avse såväl kunden som företrädare eller fullmaktshavare och att det vore önskvärt om det förtydligades vad som avses. Vidare anser föreningen bl.a. att kravet på att dokumentera tidpunkten för mottagandet av en order om teckning eller inlösen av

uppgifter om rutinerna som ska finnas tillgängliga eller tillhandahållas kan vara t.ex. en sammanfattning.

Finansinspektionens skäl: Fondföreskrifterna innehåller redan bestämmelser om klagomålshantering. Till skillnad från vad som följer av det första genomförandedirektivets anges dock inte i fondföreskrifterna att klagomål ska kunna framföras kostnadsfritt och att uppgifter om ett fondbolags rutiner för klagomålshantering ska finnas tillgängliga kostnadsfritt. De nya bestämmelserna innebär att fondföreskrifterna anpassas efter direktivet.

Möjligheten att framställa klagomål är viktig bl.a. för att förtroendet för branschen ska upprätthållas. Det är därför av betydelse att styrelsen tar ansvar för att avgöra hur bolaget ska hantera dessa frågor. Finansinspektionen anser därför att det ska finnas interna regler som fastställs av styrelsen och som anger vilka rutiner för klagomålshantering som bolaget tillämpar.

Ett fondbolag behöver inte hålla de interna reglerna tillgängliga för investerare. Däremot ska det i linje med direktivet finnas tillgängliga uppgifter om rutinerna som bolaget tillämpar. Syftet med direktivbestämmelsen torde inte minst vara att en investerare på förhand ska kunna skaffa sig en god bild av hur ett eventuellt klagomål kommer att hanteras av fondbolaget. Uppgifterna som bolaget gör tillgängliga bör därför vara så detaljerade att detta syfte kan uppfyllas.

Finansinspektionen ersätter begreppet ”kund” med ”investerare” för att säkerställa att fondföreskrifterna fullt ut motsvarar direktivet där begreppet ”investerare” används. Begreppet ”kund” används också i direktivet och på andra ställen i fondföreskrifterna men har då en annan betydelse än begreppet ”investerare”. Båda begreppen definieras i fondföreskrifterna.

Egna affärer

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska ha interna regler om egna affärer som ska fastställas av bolaget styrelse. Ett mindre tillägg görs med avseende på vad ett fondbolags rutiner för egna affärer ska förhindra. Bestämmelserna om egna affärer ändras redaktionellt.

Remisspromemorian: Förslaget hade i stort sett samma innehåll. Hänvisningar till lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV) och föreskrifterna (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse och är dock borttagna eftersom de bedömts överflödiga med hänsyn till att det av andra bestämmelser följer vilka delar av värdepappersregelverket som gäller för ett fondbolag.

Remissinstanserna: Har inga invändningar.

Finansinspektionens skäl: 10 kap. fondföreskrifterna behandlar s.k. egna affärer. Bestämmelserna är i princip inte nödvändiga att ändra materiellt eftersom de i det närmaste motsvarar bestämmelserna som återfinns i det första

genomförandedirektivet. Ett mindre tillägg är dock nödvändigt. Finansinspektionen gör även vissa redaktionella ändringar av kapitlet som syftar till att göra bestämmelserna mer lättillgängliga. Dessutom ställer Finansinspektionen krav på att det fortsättningsvis ska finnas interna regler om egna affärer som ska fastställas av bolagets styrelse. Frågan om hur egna affärer ska hanteras hör tätt samman med ett fondbolags etiska förhållningssätt och är något som i högsta grad är av betydelse för att bolaget ska anses kunna bedriva en sund fondverksamhet. En bristfällig hantering kan även lätt påverka allmänhetens förtroende för branschen. Det är bl.a. därför som de interna reglerna ska fastställas av styrelsen.

Intressekonflikter

Finansinspektionens ställningstagande: Det införs nya bestämmelser i fondföreskrifterna som anger kriterier för ett fondbolags identifiering av intressekonflikter och om rutiner för hanteringen av intressekonflikter. Ett fondbolag ska ha interna regler där det framgår hur bolaget hanterar intressekonflikter enligt vad som närmare anges i fondföreskrifterna. De interna reglerna ska fastställas av styrelsen.

Styrelsen eller den verkställande direktören i ett fondbolag ska omgående informeras om inte bolagets organisation eller administrativa åtgärder och rutiner förhindrar att fondandelsägares intressen påverkas negativt av en intressekonflikt. Styrelsen eller den verkställande direktören ska då fatta de beslut som är nödvändiga för att komma tillrätta med situationen. Bolaget ska informera investerarna om sådana situationer och motivera sitt beslut. Informationen ska lämnas på ett varaktigt medium. Ett fondbolag ska dokumentera och regelbundet uppdatera uppgifter om fondverksamheten, då det uppstått en intressekonflikt som innebär en väsentlig risk för att fondandelsägares eller andra kunders intressen påverkas negativt.

Det införs inför även bestämmelser om strategier för användning av rösträtter. Strategierna ska anges i interna regler som ska fastställas av styrelsen.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser att bestämmelserna om strategier för att använda rösträtter bör lämna utrymme för fondbolag, som pga. sin storlek eller typen av fonder som förvaltas inte kommer att använda de eventuella rösträtter som följer med innehaven, att underlåta att upprätta interna regler för utövandet av dessa strategier. Det bör vidare beträffande fondbolagets strategier för att utöva rösträtter vara tillfyllest, om så är lämpligt, med en generell beskrivning på fondbolagets hemsida samt att bolaget vid förfrågan ger svar kring om man har deltagit och hur man har röstat.

Finansinspektionens skäl: Bestämmelserna i 12 kap. fondföreskrifterna om intressekonflikter motsvarar endast delar av bestämmelserna i det första genomförandedirektivet. De nya bestämmelser införs i syfte att genomföra

artiklarna i direktivet och återspeglar direktivets krav. Detta innebär att bestämmelserna i fondföreskrifterna till stor del harmoniseras med reglerna på värdepappersområdet men med anpassning till de särskilda omständigheter som råder vid kollektiv portföljförvaltning.

Redan i dag finns krav på att ett fondbolag har instruktioner för identifiering och hantering av intressekonflikter. Detta kommer även att gälla i fortsättningen men med den skillnaden att begreppet ”instruktioner” ersätts med ”interna regler”. De interna reglerna ska fastställas av styrelsen. Enligt Finansinspektionens uppfattning är lämpliga interna regler avseende intressekonflikter av stor betydelse för att ett fondbolag ska kunna driva en sund fondverksamhet. De interna reglerna är dessutom vägledande för hela verksamheten. Det kan bl.a. därför inte vara lämpligt att de fastställs av någon annan än styrelsen.

En nyhet, även i förhållande till värdepappersreglerna, är att styrelsen eller den verkställande direktören i bolaget i vissa angivna fall omgående ska informeras, så att de får möjlighet att fatta de beslut som behövs. Motsvarande krav finns inte inom värdepappersområdet. Ett värdepappersbolag ska i stället tydligt informera kunden om intressekonflikter som värdepappersbolaget trots vidtagna åtgärder inte kan hantera (8 kap. 21 § LV). Den nya bestämmelsen i fondföreskrifterna tar dock sikte på en situation där andelsägaren redan har tagit tjänsten, dvs. den kollektiva portföljförvaltningen, i anspråk. I ett sådant fall finns inget utrymme att inte hantera intressekonflikter. De nya bestämmelserna återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet. Det är eftersom dessa frågor kan vara av en något mer löpande karaktär som det kan komma i fråga att det är den verkställande direktören som ska informeras och fatta nödvändiga beslut.

I linje med det första genomförandedirektivet införs även krav på hur ett fondbolag använder de rösträtter som följer av tillgångarna som ingår i de fonder som det förvaltar. Av bestämmelserna följer att ett fondbolag bl.a. ska ha en utarbetad strategi för när och hur rösträtter ska användas. Dessutom föreskrivs vilken information som ska tillhandahållas fondandelsägare och investerare. Det framgår av fondföreskrifterna att det är tillräckligt att fondbolagen håller en sammanfattning av strategierna tillgängliga för investerare. Bolagets strategi ska anges i interna regler som ska fastställas av styrelsen. Frågan om ägarutövande kan vara viktig när det gäller att iaktta andelsägarnas intressen. Det är främst därför det är som frågan ska hanteras av styrelsen. De nya bestämmelserna kräver att ett fondbolag har strategier för att bestämma när och hur rösträtter ska användas. Det finns dock inget principiellt hinder mot att ett fondbolag antar strategier som innebär att rösträtter inte används. Detta förutsätter dock att det är förenligt med fondbolagets skyldigheter enligt lag m.m.

Uppföranderegler

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska se till att fondandelsägarna i varje fond som det förvaltar behandlas rättvist. Bolaget ska inte prioritera vissa andelsägares intressen framför andras. Bolaget ska följa strategier och rutiner för att förhindra oegentligheter som rimligen kan förväntas påverka marknadens stabilitet och integritet. Vidare ska bolaget säkerställa att rimliga, korrekta och transparenta prissättningsmodeller och värderingssystem används för de fonder som det förvaltar. Bolaget ska även kunna visa att egendom som ingår i en fond som det förvaltar är riktigt värderad. Bolaget ska agera på ett sätt som innebär att inte omotiverade kostnader uppstår för andelsägarna.

Det införs även bestämmelser om vederbörlig aktsamhet som innebär att ett fondbolag ska handla med en hög grad av aktsamhet när det väljer och löpande övervakar placeringar av fondmedel. Vidare ska bolaget ha lämplig kunskap om och förståelse för de tillgångar som ingår i de fonder som det förvaltar. Dessutom ska bolaget ha interna regler och rutiner för att iaktta den aktsamhet som krävs och vidta effektiva åtgärder för att säkerställa att placeringsbeslut som fattas för en fond utförs i överensstämmelse med målet, placeringsstrategierna och riskbegränsningssystemet för fonden. De interna reglerna ska fastställas av bolagets styrelse eller verkställande direktör. Innan en placering genomförs ska ett fondbolag, om det är lämpligt, ta fram särskilt angivna prognoser och analyser.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser att är det oklart vad som åsyftas med ”vederbörlig aktsamhet”.

Finansinspektionens skäl: De nya bestämmelserna återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet. Bestämmelserna tar t.ex. sikte på att förhindra s.k. ”sen fondhandel” och ”market timing”. Att genomföra omotiverade affärer som skapar transaktionskostnader (churning på engelska) bör också vara ett exempel på ett agerande som står i strid med bestämmelserna.

Vad som inbegrips i kraven på vederbörlig aktsamhet (due diligence på engelska) specificeras i fondföreskrifterna. Avsikten med de bakomliggande direktivbestämmelserna torde vara att säkerställa att fondförvaltningen alltid sker i enlighet med lag och andra författningar samt fondbestämmelserna och interna limiter för fonden, bl.a. att alla placeringar av fondmedel är i linje med andelsägarnas gemensamma intresse.

Ett fondbolags interna regler om hur vederbörlig aktsamhet ska iakttas ska fastställas av styrelsen eller den verkställande direktören. Då dessa regler kan vara detaljerade och närmast ha karaktären av olika checklistor, kan det nämligen i vissa fall vara lämpligt att låta den verkställande direktören få

fastställa reglerna. Lämpligheten kan dock variera utifrån bl.a. bolagets storlek och vilka typer av fonder som förvaltas.

Bekräftelse av order om teckning och inlösen av fondandelar

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska, när det har utfört en order om teckning eller inlösen av fondandelar, bekräfta detta till fondandelsägaren. Bekräftelsen ska lämnas genast eller senast den första affärsdagen efter utförandet eller, om bolaget tar emot bekräftelsen från en tredje part, senast första affärsdagen efter mottagandet av bekräftelsen från den tredje parten. Informationen ska lämnas på ett varaktigt medium. Fondföreskrifterna anger vilka uppgifter som bekräftelsen ska innehålla.

När en order regelbundet utförs åt en fondandelsägare kan ett fondbolag lämna informationen till fondandelsägaren halvårsvis i stället. I fondföreskrifterna särskilt angivna situationer kan ett fondbolag helt underlåta att lämna en bekräftelse.

På begäran ska ett fondbolag tillhandahålla fondandelsägaren information om status på dennes tecknings- eller inlösenorder.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser bl.a. att det bör vara möjligt att för t.ex. ett halvårsbesked, som utvisar transaktioner över månadssparande via autogiro, skicka kunden ett förenklat besked med relevant information, så att samma information inte måste upprepas på sex sidor.

Finansinspektionens skäl: De nya bestämmelserna återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet.

Fondbolagens förening har tagit upp frågan om det finns en möjlighet att använda sig av förenklade besked vid månadssparande så att inte samma uppgifter måste upprepas. Finansinspektionen anser att de nya bestämmelserna innehåller en möjlighet för ett fondbolag att rationalisera presentationen av de uppgifter som ska lämnas till en fondandelsägare vid regelbundna transaktioner och att det därför bör finnas goda möjligheter att undvika upprepningar. Däremot ligger det i sakens natur att flera av uppgifterna som ska lämnas kommer att variera mellan transaktionstillfällena vid ett månadssparande. Bekräftelsen får självfallet inte förenklas så mycket att viss information utelämnas.

Bästa möjliga resultat

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska följa bestämmelserna om bästa möjliga resultat i 12 c och 12 d kap. fondföreskrifterna.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser i huvudsak att det är oklart hur 12 c och 12 d kap. förhåller sig till varandra och i vilka situationer respektive kapitel blir tillämpligt. Föreningen tolkar det som att 12 c kap. är tillämpligt t.ex. då ett fondbolag själv agerar på värdepappersmarknaden och utför en order för fondens räkning (t.ex. är börsmedlem), medan 12 d kap. behandlar fondbolagens placering av order för fondens räkning hos en mellanhand (t.ex. mäklare). Föreningen antar dock att regleringen i 12 c kap. även kan komma ifråga för investeringar i fondandelar, t.ex. för fond-i-fonder, och anser att detta bör kommenteras i en kommande beslutspromemoria.

Fondbolagens förening önskar att Finansinspektionen kommenterar vilka krav som kan ställas på bästa orderutförande vid räntehandel. Fondbolagens förening anser även att det är oklart vad som avses med ”lämplig information tillgänglig” i föreslagna 12 c kap. 4 § andra stycket respektive 12 d kap. 3 § andra stycket. Föreningen undrar hur utförligt detta ska vara och var information bör lämnas. Föreningen anser att informationen bör kunna lämnas på fondbolagets hemsida och mer utförligt vid förfrågan.

Fondbolagens förening utgår vidare från att fondbolagets ”bästa utförande” vid placering av order handlar om att skapa interna regler för motpartsutvärdering där mellanhandens riktlinjer för ”bästa utförande” kontinuerligt utvärderas av fondbolaget. Fondbolaget utför sina order för portföljen via en fondkommissionär, som i sin tur har att tillämpa regler för bästa utförande

Finansinspektionens skäl: De nya bestämmelserna återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet.

Bestämmelserna innebär att ett fondbolag ska vidta alla rimliga åtgärder för att uppnå bästa möjliga resultat för de fonder som bolaget förvaltar med beaktande av ett antal angivna faktorer. Dessa faktorer ska ges en relativ betydelse i enlighet med kriterier som anges i direktivet, t.ex. fondens placeringsinriktning. Bestämmelserna gäller när ett fondbolag självt utför portföljtransaktioner (12 c kap.) men de gäller även när ett fondbolag, som ett led i att få en portföljtransaktion utförd, placerar order hos andra parter för utförande (12 d kap.). Den tolkning, som Fondbolagens förening har gett uttryck för i sitt remissvar, av när 12 c respektive 12 d kap. blir tillämpligt stämmer överens med Finansinspektionens uppfattning.

Enligt Finansinspektionens tolkning är bestämmelserna i det första genomförandedirektivet om bästa möjliga resultat tillämpliga vid all slags handel, dvs. inklusive räntehandel. Det kan dock tänkas att vissa faktorer ges större betydelse vid räntehandel än vid aktiehandel. Att denna möjlighet finns framgår uttryckligen av direktivet och fondföreskrifterna. Det framgår nämligen att ett fondbolag ska fastställa den relativa betydelsen av pris, kostnad, snabbhet, sannolikhet för utförande och avveckling, storlek, art, och andra för utförandet väsentliga förhållanden med beaktande av bl.a.

utmärkande egenskaper för de finansiella instrument som ingår i portföljtransaktionen. Hänsyn kan alltså tas till om det t.ex. är fråga om en obligation eller en aktie.

Av direktivet följer att ett fondbolag ska ha interna regler för att uppnå bästa möjliga resultat. Enligt Finansinspektionen ska de interna reglerna fastställas av bolaget styrelse eller den verkställande direktören. Anledningen till detta är att dessa regler är av relativt operativ karaktär. De kan dessutom vara detaljerade och behöva uppdateras med kort varsel.

Ett fondbolag ska enligt fondföreskrifterna göra lämplig information tillgänglig för fondandelsägarna om bolagets interna regler och om eventuella väsentliga ändringar i dem. Fondbolagens förening har rest frågan om hur utförlig informationen behöver vara och var den bör lämnas. Föreningen anser att informationen bör kunna lämnas på fondbolagets webbplats och mer utförligt vid förfrågan. Enligt Finansinspektionen är Fondbolagens förenings uppfattning rimlig i många fall. I CESR:s tekniska råd (CESR/09-963 s. 71) anges nämligen bl.a. att det bör vara varje fondbolags ansvar att avgöra på vilket sätt informationen lämnas och att det valda sättet bör vara förenligt med hur bolaget normalt sett tillhandahåller information om fonden.

Fondbolagens förenings uppfattning om vad bestämmelserna om bästa möjliga resultat innebär för ett fondbolag som placerar order för utförande är, enligt Finansinspektionen, alltför snäv. Det ligger i sakens natur att ett fondbolag inte kan nöja sig med att enbart granska motpartens riktlinjer. Åtminstone bör även det faktiskt levererade utförandet utvärderas. Även andra åtgärder kan vara nödvändiga. De frågor och svar som CESR publicerat om motsvarande bestämmelser i MiFID bör vara användbara även på fondområdet och kan utgöra ett stöd för fondbolagen i tillämpningen av dessa bestämmelser.

Hantering av portföljtransaktioner och order

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska följa bestämmelserna i 12 e kap. fondföreskrifterna om hantering av portföljtransaktioner och order, bl.a. om sammanläggning och fördelning av sådana transaktioner och order och om fördelning av order för egen räkning. Bestämmelserna är tillämpliga både i de fall ett fondbolag placerar order för utförande hos andra parter och i de fall ett fondbolag utför en transaktion utan att använda sig av en mellanhand. Ett fondbolag ska ha interna regler för fördelning av portföljtransaktioner och order som ska fastställas av styrelsen eller den verkställande direktören.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser i huvudsak att det måste förtydligas när ett fondbolag kan sägas handla för egen räkning och undrar om det är handel mellan egna fonder eller fondbolagets egen likviditetshantering som avses. Föreningen uppfattar det som att det är det sistnämnda som avses.

Finansinspektionens skäl: De nya bestämmelserna återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet.

I likhet med vad som angetts ovan om interna regler för bästa möjliga resultat kan de nu aktuella interna reglerna vara ganska detaljerade och dessutom av mer operativ karaktär. Det är därför rimligt att det finns en möjlighet att låta den verkställande direktören fastställa de interna reglerna.

Vissa bestämmelser tar sikte på när ett fondbolag handlar för egen räkning. Finansinspektionen anser att Fondbolagens förenings tolkning av när bestämmelserna i den delen är tillämpliga är riktig.

Incitament

Finansinspektionens ställningstagande: Det införs bestämmelser om i vilka fall ett fondbolag får betala eller ta emot en avgift eller kommission, eller ge eller ta emot en naturförmån. Bestämmelserna gäller i fondförvaltningen och vid utförandet av de därmed sammanhängande administrativa åtgärderna.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga invändningar.

Finansinspektionens skäl: De nya bestämmelserna motsvarar kraven i det första genomförandedirektivet.

Övriga ändringar

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag som delegerar verksamhet ska ha de resurser som krävs för att effektivt övervaka den utlagda verksamheten och kunna hantera risker i samband med utläggandet. Kraven på vad ett fondbolag ska säkerställa vid uppdragsavtal, som anges i nuvarande 11 kap. 2 § andra stycket fondföreskrifterna, är enbart obligatoriska för fondförvaltningsavtal och för avtal som avser sådana administrativa åtgärder som ingår i fondverksamheten. För distributionsavtal är det tillräckligt att ett fondbolag vidtar de åtgärder som är lämpliga och rimliga med hänsyn till uppdragets art, omfattning och komplexitet.

Det är styrelsen som ska fastställa de interna regler som anger vilka placeringsstrategier som ett fondbolag ska tillämpa i fondförvaltningen. Bolagets interna regler för avbrottsfri verksamhet och de interna regler som anger bolagets rutiner för placeringsbeslut ska fastställas av styrelsen eller den verkställande direktören. Det är alltid styrelsen som ska fastställa bolagets interna regler för regelefterlevnad, redovisning och fondredovisningen.

Remisspromemorian. Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: Kravet på att ha tillräckliga resurser m.m. vid uppdragsavtal återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet.

Nya regler i LIF innebär att s.k. distributionsavtal inte ska omfattas av anmälningsplikt till Finansinspektionen och att distributörer ges ett självständigt ansvar att tillhandahålla en presumtiv fondandelsägare ett faktablad. Lagändringarna gör att Finansinspektionen anser att det inte längre är rimligt att behandla distributionsavtal på samma sätt som övriga uppdragsavtal som avser fondverksamheten. De nya föreskriftsbestämmelserna innebär att fondbolag alltså har en skyldighet att handla med den skicklighet, omsorg och aktsamhet som krävs när det ingår, hanterar och säger upp uppdragsavtal. Detta gäller för samtliga typer av uppdragsavtal som avser fondverksamheten, dvs. även distributionsavtal. Kraven på vad ett fondbolag ska säkerställa vid uppdragsavtal som anges i nuvarande 11 kap. 2 § andra stycket fondföreskrifterna är enbart obligatoriska för fondförvaltningsavtal och för avtal som avser sådana administrativa åtgärder som ingår i fondverksamheten. För distributionsavtal är det tillräckligt att ett fondbolag vidtar de åtgärder som är lämpliga och rimliga med hänsyn till uppdragets art, omfattning och komplexitet. På så vis uppnås en flexiblare reglering samtidigt som en hög skyddsnivå bibehålls.

Utformningen av placeringsstrategierna kan påverka risktagandet i de fonder som bolaget förvaltar och bör därför fastställas av styrelsen. Detta är i linje med uppfattningen på europeisk nivå om att strategierna bör fastställas av ett förvaltningsbolags högsta organ.

Det är styrelsen som ska fastställa ett fondbolags interna regler för regelefterlevnad, redovisning och fondredovisningen. De interna reglerna ska fastställas av styrelsen eftersom de är av stor betydelse för bolagets verksamhet och, när det gäller redovisningen, även är i linje med det ansvar som styrelsen har för bolagets ekonomiska angelägenheter enligt aktiebolagslagen. De interna reglerna för fondredovisningen har dessutom betydelse för bolagets riskhantering och möjligheter att bl.a. uppfylla kravet på likabehandling (se mer om detta nedan i avsnitt 2.9). De interna reglerna om avbrottsfri verksamhet får anses vara av mer operativ karaktär. Det bör därför i vissa fall kunna fastställas av den verkställande direktören.

2.8 Riskhantering

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska ha en effektiv funktion för riskhantering som är organisatoriskt och funktionellt oberoende av de operativa enheterna i bolaget. Bolaget får dock avvika från kravet på oberoende om det är lämpligt och rimligt med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Bolaget ska kunna visa att det har vidtagit lämpliga åtgärder till skydd mot intressekonflikter för att möjliggöra ett oberoende utförande av riskhanteringsfunktionens uppgifter och att dess

system för riskhantering uppfyller kraven i 5 kap. 2 § LIF. Vidare specificeras vilka uppgifter som åligger funktionen för riskhantering. Funktionen ska bl.a. införa bolagets interna regler och rutiner för riskhantering, säkerställa att riskbegränsningssystemet efterlevs för varje fond som bolaget förvaltar, ge råd till styrelsen vid identifieringen av riskprofilen för varje fond bolaget förvaltar och rapportera till styrelsen om vissa särskilt angivna frågor. Dessutom ska funktionen granska, och när det är lämpligt, stödja bolaget i dess arbete med värdering av OTC-derivat. Riskhanteringsfunktionen ska ha de befogenheter som är nödvändiga och tillgång till all relevant information som krävs för att fullgöra sina uppgifter.

Ett fondbolag ska ha interna regler och processer för riskhantering med det närmare innehåll som anges i fondföreskrifterna. De interna reglerna för riskhanteringen ska fastställas av bolagets styrelse.

Ett fondbolag ska regelbundet och på lämpligt sätt följa upp och kontrollera dels bolagets system för riskhantering och att detta följs, dels dess funktion för riskhantering. Styrelsen och den verkställande direktören ska få information om resultatet av uppföljningen och kontrollen.

Remisspromemorian: Förslaget hade i stort sett samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser i huvudsak att det för att ett fondbolag ska kunna organisera och följa upp sin riskhanteringsfunktion på ett sätt som överensstämmer med fondföreskrifterna bör förtydligas vad som förväntas av bolaget. Det vore önskvärt att det framgår av fondföreskrifterna vilka funktioner, rutiner och interna system som ska finnas. I fondföreskrifterna finns det nu hänvisningar till riskhanteringssystem, riskbegränsningssystem och att det ska finnas en riskbedömningsmetod.

Finansinspektionens skäl: Det första genomförandedirektivet ställer detaljerade krav på ett förvaltningsbolags system för riskhantering och funktion för riskhantering. Direktivet avviker i delar från nu gällande fondföreskrifter. Finansinspektionen inför därför bestämmelser i fondföreskrifterna som motsvarar direktivets bestämmelser.

Bestämmelserna innebär bl.a. att riskhanteringsfunktionen som huvudregel ska vara organisatoriskt och funktionellt oberoende av de operativa enheterna i bolaget. Kravet på organisatoriskt oberoende tar sikte på var i organisationen funktionen ska finnas placerad. Detta krav bör t.ex. innebära att riskhanteringsfunktionen inte kan vara underställd någon som arbetar i fondförvaltningen. Med funktionellt oberoende avses bl.a. att riskhanteringsfunktionen inte kan vara en del av en annan operativ enhet. Det bör t.ex. vara uteslutet att riskhanteringsfunktionen ingår i förvaltningsorganisationen. Med operativa enheter menas de funktioner och personer som utför förvaltning, administration och marknadsföring (jfr Bilaga II till UCITS 4-direktivet).

De nyss nämnda kraven tar sikte på funktionen för riskhantering och dess roll. Det är dock viktigt att poängtera att alla anställda i ett fondbolag har ett ansvar för att hantera risker som en del av det löpande arbetet. Detta ska dock inte förväxlas med den särskilda roll som den oberoende riskhanteringsfunktionen har. Hantering av risker kan bestå av andra åtgärder än de som specifikt tilldelats den särskilda riskhanteringsfunktionen och kan utföras av olika befattningshavare i ett fondbolag. Det är även viktigt att poängtera att kraven på oberoende inte innebär att det inte får finnas en dialog mellan riskhanteringsfunktionen och t.ex. fondförvaltarna. Tvärtom är detta något som bör finnas i syfte att bl.a. öka medvetenheten om de risker som verksamheten är förknippad med och om hur bolaget bör agera för att inte ta för stora risker eller låta risker förbli ohanterade.

Fondföreskrifterna innehåller, i linje med direktivet, en möjlighet att avvika från kraven på oberoende om det är lämpligt och rimligt med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Vad som ligger i begreppen art, omfattning och komplexitet kommer att behöva utveckla sig i praxis. Faktorer som rimligen kan komma att beaktas är sådana som vilken verksamhet bolaget har rätt att bedriva, antalet anställda, förvaltad kapital, antal fonder, produktutbudets diversifiering, hur avancerade placeringsstrategier som används, vilka tillgångar som får ingå i de fonder som bolaget förvaltar, hur ofta fonderna är öppna för inlösen, hur transaktionsintensiv verksamheten är och vilka marknader fondernas medel placeras på.

Enligt LIF ska ett fondbolag ha ett system för riskhantering. I fondföreskrifterna preciseras nu innebörden av detta krav. Där framgår att ett fondbolag dels ska ha interna regler för riskhantering, dels processer för riskhantering med det närmare innehåll som anges i fondföreskrifterna. Det är inte möjligt att i detalj ange hur varje fondbolag ska utforma de interna reglerna eller processerna för riskhantering eftersom det beror på vilken verksamhet som bolaget driver, t.ex. vilka slags fonder som förvaltas. Varje fondbolag måste utifrån kraven i fondföreskrifterna självständigt bedöma hur riskhanteringssystemet lämpligen ska utformas. CESR har gett ut vägledningsdokumentet *Risk management principles for UCITS* (februari 2009) om hur riskhanteringen i ett fondbolag bör anordnas. Dokumentet kan utgöra ett stöd för fondbolagen i deras arbete med riskhantering.

En fungerande riskhantering är av stor vikt och en bristande riskhantering kan få betydande konsekvenser för fondandelsägarna. Mot denna bakgrund och med tanke på det ansvar som styrelsen har enligt allmänna aktiebolagsrättsliga regler anser Finansinspektionen att det är lämpligt att styrelsen fastställer de interna reglerna och att detta inte kan delegeras till den verkställande direktören.

Centrala begrepp i sammanhanget är ”riskbegränsningssystem” och ”riskbedömningsmetod”, som dock ska skiljas från ”systemet för riskhantering”. Riskbedömningsmetoden är den metod som ett fondbolag har valt för att beräkna en fonds sammanlagda exponeringar, t.ex. absolut Value at

Risk eller åtagandemetoden. Riskbegränsningssystem är ett verktyg för hanteringen av risker och definieras i fondföreskrifterna som ett dokumenterat system av lämpliga interna placeringsbegränsningar för en investeringsfond som är utformat för att hantera samtliga risker av väsentlig betydelse för fonden och för att säkerställa att förvaltningen av fonden sker i enlighet med lag och andra författningar samt fondbestämmelserna för fonden.

En av de viktigaste nyheterna är att bestämmelserna om riskhantering uteslutande riktar in sig på hanteringen av de risker som de fonder som bolaget förvaltar, och därmed indirekt fondandelsägarna, är exponerade mot. Finansinspektionen har övervägt att även reglera hanteringen av de risker som ett fondbolag är utsatt för i stort, men har funnit att det inte kan anses motiverat. Det innebär dock inte att behovet av intern styrning och kontroll i ett fondbolag har begränsats. Exempelvis har funktionen för regelefterlevnad samma ansvarsområde som tidigare.

I linje med det första genomförandedirektivet införs bestämmelser om bl.a. krav på regelbunden uppföljning och kontroll av bolagets system för riskhantering. Finansinspektionen har vid utformningen av bestämmelsen beaktat vägledning från CESR som anger att alla aspekter av ett fondbolags system för riskhantering, inklusive funktionen för riskhantering, bör vara föremål för lämplig granskning. Vidare anges att granskningen kan utföras internt av t.ex. bolagets funktion för intern revision eller av externa revisorer. Finansinspektionen gör dock bedömningen att det inte är nödvändigt att särskilt peka ut vem som ska utföra granskningen. Av betydelse bör i stället vara att det ställs krav på att uppföljningen och kontrollen är lämplig. I detta bör ligga bl.a. krav på att den utförs av någon som har tillräcklig kompetens. Det bör även innebära att den inte får utföras på ett sätt eller av någon som gör att det i praktiken blir fråga om att en person granskar sig själv. Fondföreskrifterna utformas efter detta.

2.9 Metoder och rutiner för värdering av OTC-derivat

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag ska ha de rutiner och metoder för värdering av OTC-derivat som anges i fondföreskrifterna. Metoderna och rutinerna ska finnas dokumenterade i interna regler som fastställs av bolagets styrelse.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: Det första genomförandedirektivet innehåller bestämmelser om förfarandet för bedömning av värdet på OTC-derivat. Dessa bestämmelser saknar motsvarighet i dagens fondföreskrifter och bör därför införas. Enligt direktivet ska rutinerna dokumenteras på lämpligt sätt. I fondföreskrifterna anges därför att metoderna och rutinerna ska finnas dokumenterade i interna regler som ska fastställas av bolagets styrelse.

Värderingen av tillgångarna i en fond är en viktig del av bolagets verksamhet. En riktig värdering är en förutsättning för en fungerande riskhantering. Eftersom värderingen ligger till grund för beräkningen av förvaltningsavgiften och den kurs som teckning och inlösen av andelar sker till, är en korrekt värdering dessutom nödvändig för att säkerställa att bolaget inte tar ut för höga avgifter ur fonden och för att bolaget ska kunna leva upp till principen om likabehandling. Det är mot denna bakgrund rimligt att det är styrelsen som fastställer de interna reglerna. Det faktum att värderingen av OTC-derivat kan vara komplicerad påverkar inte den bedömningen. Tvärtom tydliggör detta vikten av att styrelsen har den kompetens som krävs för den verksamhet som bolaget bedriver. Först då har styrelsen möjlighet att styra och kontrollera verksamheten på det sätt som i övrigt följer av fondföreskrifterna.

2.10 Derivatinstrument

Finansinspektionens ställningstagande: Begreppet ”bruttoexponering” ersätts med begreppet ”sammanlagda exponeringar”. Nya bestämmelser om beräkning av sammanlagda exponeringar, motpartsrisk samt emittentkoncentration införs. Fondbolag får bl.a. en möjlighet att beräkna sammanlagda exponeringar med hjälp av åtagandemetoden, en Value at Risk-modell eller en annan avancerad riskbedömningsmetod. När åtagandemetoden används ska den tillämpas på samtliga i fonden ingående derivatinstrument. Hänsyn ska dessutom tas till eventuell användning av s.k. tekniker och instrument. Vid användning av en Value at Risk-modell eller en annan avancerad riskbedömningsmetod ska hänsyn tas till samtliga innehav i fonden. Begränsningarna för de maximala sammanlagda exponeringarna är anpassade efter vilken metod som används.

Fondbolag ska för varje fond välja den metod för beräkning av de sammanlagda exponeringarna som är mest lämplig med hänsyn till fondens placeringsstrategier m.m. De sammanlagda exponeringarna ska beräknas minst dagligen. Om en Value at Risk-modell används ska fondbestämmelserna, informationsbroschyren och årsberättelsen innehålla vissa särskilt angivna uppgifter.

Kopplingen mellan reglerna för täckning av derivatpositioner och möjligheterna att skapa negativ exponering genom derivatinstrument tas bort ur fondföreskrifterna. Denna ändring får till följd att det nuvarande kravet på att, i vissa särskilda fall, i fondbestämmelserna ange om negativ exponering kan uppstå också tas bort.

Även en del övriga ändringar i reglerna om derivatinstrument görs.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening har bl.a. framfört att den ställer sig frågande till om det finns en särskild anledning till att Finansinspektionen i förslaget (16 kap. 2 c § tredje stycket) avviker från det första

genomförandedirektivet. I slutet på den av Finansinspektionen föreslagna bestämmelsen ändrar Finansinspektionen ”begränsning av exponering” till ”tydlig reducering av riskexponeringen”. Ordalydelsen i föreskriftsförslaget upplevs som en begränsning i förhållande till direktivet.

Föreningen ifrågasätter även bl.a. om årsberättelsen är rätt forum för så pass utförlig information om riskbedömningsmetoden som Finansinspektionen föreslagit.

Finansinspektionens skäl: I UCITS 4-direktivet och det första genomförandedirektivet används begreppet ”total exponering”. I LIF motsvaras detta av ”sammanlagda exponeringar”. Det saknas därför skäl att använda begreppet ”bruttoexponering” i fondföreskrifterna. I synnerhet som det första genomförandedirektivet innehåller möjligheter att ta hänsyn till nettning och hedgning vid beräkningen av exponeringen. Begreppet ”brutto” kan då rentav vara missvisande. Begreppet ”bruttoexponering” ersätts därför med lagens terminologi, dvs. ”sammanlagda exponeringar”.

Det första genomförandedirektivet innehåller bestämmelser om beräkning av sammanlagda exponeringar, motpartsrisk och emittentkoncentration. Flertalet av bestämmelserna är medlemsstaterna skyldiga att införa och medför därför ändringarna i fondföreskrifterna. Direktivet innehåller dock i delar bestämmelser som medlemsstaterna har möjlighet att välja att genomföra. Medlemsstaterna har bl.a. möjlighet att tillåta mer än en metod för beräkning av sammanlagda exponeringar och att nettning och hedgning kan beaktas vid beräkningen under vissa förutsättningar. Att införa de valfria delarna av direktivet skulle skapa ett flexiblare regelverk. Finansinspektionen har övervägt olika alternativ och gjort bedömningen att det inte finns skäl att begränsa fondbolagens valmöjligheter genom att avstå från att genomföra direktivet fullt ut. Bestämmelser som motsvarar det första genomförandedirektivet införs därför i fondföreskrifterna. De nya reglerna innebär bl.a. att fondbolag ges en möjlighet att beräkna de sammanlagda exponeringarna med hjälp av åtagandemetoden, en Value at Risk-modell eller en annan avancerad riskbedömningsmetod. Tidigare har det endast varit möjligt att välja mellan åtagandemetoden och en viss relativ Value at Risk-modell.

Åtagandemetoden används, förenklat uttryckt, för att beräkna fondens exponering genom derivat medan en Value at Risk-modell används för att mäta marknadsrisken i hela fonden. Detta innebär att metoderna mäter fondens riskexponering på olika sätt och att måttet sammanlagda exponeringar avser olika saker beroende på vilken riskbedömningsmetod som används i det enskilda fallet. Detta återspeglas i fondföreskrifterna och det är därför föreskrifterna bör innehålla olika begränsningar för hur stora de sammanlagda exponeringarna får vara i en värdepappersfond beroende på vilken metod som används. När det gäller åtagandemetoden finns sedan tidigare en begränsning som innebär att fondens derivatexponering inte får överstiga 100 procent av fondens värde. Denna begränsning kvarstår eftersom den överensstämmer med vad som anges i det första genomförandedirektivet. Finansinspektionen har valt

att beakta CESR:s vägledning för beräkning av sammanlagda exponeringar med hjälp av en Value at Risk-modell. Detta gäller bland annat begränsningar för hur stor en fonds sammanlagda exponeringar får vara. Den tidigare gränsen i fondföreskrifterna för relativ Value at Risk tas bort.

Om en Value at Risk-modell används ska fondbestämmelserna, informationsbroschyren och årsberättelsen innehålla vissa särskilt angivna uppgifter. Finansinspektionen har valt att beakta CESR:s vägledning även i de delar som gäller informationsbroschyren och årsberättelsen.

Fondbolagens förening ställer sig frågande till Finansinspektionens föreslagna utformning av de nya möjligheterna att använda nettning och hedgning. Fondbolagens förening har påtalat att direktivet anger ”begränsning av exponering” i stället för ”tydlig reducering av riskexponeringen” och att Finansinspektionens förslag upplevs som en begränsning i förhållande till direktivet. Finansinspektionens val av formulering vinner dock klart stöd i både den engelska och tyska versionen av direktivet samt i CESR:s vägledning. Det finns därför skäl att behålla den föreslagna formuleringen.

Fondföreskrifterna anger i nuvarande lydelse hur derivatpositioner ska täckas. Bestämmelsen baseras inte på ett direktiv utan på en icke bindande rekommendation från kommissionen. Finansinspektionen kan konstatera att CESR:s vägledning på området inte överensstämmer med rekommendationen. CESR:s vägledning medger större flexibilitet för fondbolag vid täckning av derivatpositioner. Det saknas skäl att inte genomföra ändringar i fondföreskrifterna som överensstämmer med CESR:s vägledning. Dagens fondföreskrifter innehåller en koppling mellan reglerna för täckning av derivatpositioner och möjligheterna att skapa negativ exponering genom derivatinstrument. Någon sådan koppling finns inte i direktivet och inte heller i CESR:s vägledning. Mot denna bakgrund, och då det inte heller i övrigt bedöms motiverat tas denna koppling bort ur fondföreskrifterna. Denna ändring får till följd att det nuvarande kravet på att, i vissa särskilda fall, i fondbestämmelserna ange om negativ exponering kan uppstå tas bort. Det är däremot fortfarande nödvändigt att i fondbestämmelserna ange om möjligheten att skapa negativ exponering utgör en del av fondens karaktär eller placeringsinriktning.

Även en del övriga ändringar i reglerna om derivatinstrument är motiverade att göra. Exempelvis tas möjligheten att använda derivat i enlighet med 16 kap. 4 § andra stycket fondföreskrifterna bort. Bestämmelsen har medgett att hävstång skapas för fonder som enligt andra bestämmelser i 16 kap. fondföreskrifterna inte ska ha denna möjlighet. Denna mindre logiska ordning åtgärdas nu. Dessutom förtydligas hur bl.a. en fonds sammanlagda exponeringar ska beräknas när tekniker och instrument används. Detta görs i syfte att anpassa fondföreskrifterna efter direktivet.

I linje med vad som gäller i dag ska de nya bestämmelserna om derivatinstrument även gälla för specialfonder, om inte undantag beviljats. Det är en allmän utgångspunkt i LIF att samma regler gäller för värdepappersfonder och

specialfonder, om inte undantag getts, och det saknas skäl att frånga den principen. Även informationskraven bör vara samma. Där saknas dock möjligheter till undantag.

Flera av ändringarna i 16 kap. fondföreskrifterna har inverkan på hur fondbestämmelserna för en fond ska utformas. Det är dock Finansinspektionens uppfattning att det inte är nödvändigt att ändra fondbestämmelser som innehåller gamla begrepp eller som har hänvisningar till gamla paragrafer. I samband med att andra ändringar görs bör dock en uppdatering ske. I den mån en ny möjlighet ska användas och det enligt fondföreskrifterna krävs ett omnämnande i fondbestämmelserna är dock självfallet situationen en annan. I ett sådant fall krävs att ett fondbolag ansöker om en ändring av fondbestämmelserna. Ett exempel kan vara möjligheterna att beräkna de sammanlagda exponeringarna i en värdepappersfond med hjälp av en absolut Value at Risk-modell.

2.11 Fusioner

Finansinspektionens ställningstagande: Informationen som ska lämnas till fondandelsägare vid en fusion ska uppfylla kraven i 16 b kap. fondföreskrifterna.

8 kap. 19 § LIF innehåller bestämmelser om vilka handlingar ett fondbolag ska lämnas tillsammans med en ansökan om Finansinspektionens tillstånd till gränsöverskridande fusion. Handlingar ska vara upprättade på ett officiellt språk i det övertagande fondföretagets hemland eller på ett språk som accepteras av den behöriga myndigheten i fondföretagets hemland.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga invändningar.

Finansinspektionens skäl: Efter genomförandet av UCITS 4-direktivet och övriga lagändringar blir det enklare att fusionera fonder. Fonder som förvaltas av olika bolag och som hör hemma i olika länder kommer t.ex. att kunna fusioneras. UCITS 4-direktivet och det andra genomförandedirektivet innehåller bestämmelser om den information som ska lämnas till andelsägare vid fusioner där en värdepappersfond ingår och som har gränsöverskridande inslag. De nya bestämmelserna om information i fondföreskrifterna motsvarar vad som anges i direktiven och som inte införs genom ändringar i LIF.

I huvudsak samma regler kommer att gälla enligt LIF för samtliga typer av fusioner oavsett om de har gränsöverskridande inslag eller inte. Detsamma kommer även att gälla för en fusion där en specialfond ingår. De nya bestämmelserna i fondföreskrifterna är därför avsedda att gälla för samtliga typer av fusioner om inte något annat särskilt anges i föreskrifterna.

UCITS 4-direktivet innehåller bestämmelser om på vilket språk de handlingar som ska lämnas tillsammans med en ansökan om tillstånd till gränsöverskridande fusion ska vara upprättade på. De nya bestämmelserna i fondföreskrifterna om detta återspeglar bestämmelserna i direktivet.

2.12 Matarfonder och mottagarfonder

Finansinspektionens ställningstagande: Medel som tillfaller en matarfond om en mottagarfond upplöses, fusioneras eller delas, får bestå av finansiella instrument under de förutsättningar som anges i 16 a kap. fondföreskrifterna. Om finansiella instrument tillfaller en matarfond i samband med att en mottagarfond upplöses, fusioneras eller delas får dessa realiserats mot pengar. Pengarna som tillfaller matarfonden får före den dag som avses i 5 a kap. 37 eller 46 § LIF endast återinvesteras för en effektiv likviditetsförvaltning.

De fel och försummelser som ett förvaringsinstitut för en matarfond ska rapportera enligt 5 a kap. 18 § lagen (2004:46) om investeringsfonder ska åtminstone innefatta vad som närmare anges i fondföreskrifterna. Fel i beräkningen av fondandelsvärdet för mottagarfonden och överträdelser av placerings- och lånebegränsningar enligt lag och fondbestämmelserna för mottagarfonden inkluderas bl.a.

Informationsbroschyren för en matarfond ska innehålla vissa i fondföreskrifterna närmare angivna uppgifter. Årsberättelsen för en matarfond ska innehålla en uppgift om de sammanlagda kostnader som debiterats av fondbolagen som förvaltar matarfonden och mottagarfonden och det ska framgå var mottagarfondens årsberättelse och halvårsredogörelse finns att tillgå.

Vad som angivits ovan gäller även på motsvarande sätt för en specialfond vars medel till minst 85 procent av fondens värde placeras i en annan investeringsfond och förvaringsinstitutet för den mottagande fonden. Bestämmelserna gäller även, i delar, om en matarfonds medel placeras i ett mottagarfondföretag.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: De nya bestämmelserna återspeglar bestämmelserna i UCITS 4-direktivet och det andra genomförandedirektivet.

Enligt lagändringarna kommer i huvudsak samma regelverk att gälla för en matarfondsliknande specialfond och den investeringsfond som den matarfondsliknande fonden gör placeringar i samt för förvaringsinstitutet för den mottagande fonden som för en matarfond och en mottagarfond eller ett mottagarfondföretag samt mottagarfondens förvaringsinstitut. De nya bestämmelserna i fondföreskrifterna som rör matarfonder samt

mottagarfondens förvaringsinstitut bör därför gälla på motsvarande sätt för matarfondslignande specialfonder och även berörda förvaringsinstitut.

2.13 Andelsklasser, utfärdande av fondandelar innan betalning tillförts fonden och handel med fondandelar på sekundärmarknaden

Andelsklasser

Finansinspektionens ställningstagande: Om en fond består av andelsklasser ska detta anges i fondbestämmelserna liksom andelsklassernas namn eller beteckning. Fondbestämmelserna ska även ange vad som utmärker respektive andelsklass och att andelarna i en andelsklass medför lika rätt till den egendom som ingår i fonden. I fondbestämmelserna ska det därutöver finnas en förteckning över vilka andelsklasser som finns. Förteckningen ska upprättas enligt den princip som anges i fondföreskrifter.

Innehållet i en årsberättelse och en halvårsredogörelse samt i en informationsbroschyr ska anpassas efter om den aktuella fonden har andelsklasser.

Remisspromemorian: Förslaget hade i princip samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening önskar ett förtydligande av hur anpassningen av innehållet i informationsbroschyren och årsberättelsen och halvårsredogörelsen ska göras.

Finansinspektionens skäl: Nya regler i LIF innebär att det i en fond fortsättningsvis ska kunna finnas andelar av olika slag (andelsklasser). Därför gör Finansinspektionen ändringar i fråga om fondbestämmelsernas innehåll.

Att andelsklasserna ska förtecknas på det sätt som nu föreskrivs beror på att Finansinspektionen ska ha möjlighet att på ett strukturerat sätt kunna hämta in nödvändig rapportering och registrera vilka andelsklasser som finns utan att begränsa fondbolagens möjligheter att välja beteckning på de andelsklasser man bildar.

Bestämmelserna om att innehållet i en årsberättelse, en halvårsredogörelse och en informationsbroschyr ska anpassas efter om den aktuella fonden har andelsklasser införs pga. att olika andelsklasser kan ha olika egenskaper och utvecklas olika. Anpassningen kan ske på olika sätt beroende på vilka andelsklasser som finns i en fond. Avsikten är att de delar av en årsberättelse, en halvårsredogörelse eller en informationsbroschyr som inte kan vara gemensamma för samtliga andelsklasser i stället ska anpassas så att informationen blir korrekt och fullständig för samtliga andelsklasser. Hur detta närmare ska gå till har fondbolagen att avgöra.

Utfärdande av fondandelar innan betalning tillförts fonden

Finansinspektionens ställningstagande: Om ett fondbolag medger att fondandelar utfärdas utan att betalning tillförts investeringsfonden enligt 4 kap. 10 a § LIF ska informationsbroschyren för fonden innehålla en uppgift om detta liksom en utförlig beskrivning av de villkor som bolaget tillämpar.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga invändningar mot förslaget.

Finansinspektionens skäl: Enligt ändringarna i LIF får ett fondbolag utfärda en fondandel bara om det är säkerställt att betalning tillförs fonden inom rimlig tid. Fondandelar får alltså utfärdas utan att betalning tillförts fonden.

Enligt Finansinspektionen är det rimligt att fondsparare kan få information om det är möjligt att köpa fondandelar utan att betalning tillförts fonden och vilka villkor som då gäller. Därför ska informationsbroschyren innehålla sådana uppgifter.

Handel på sekundärmarknaden

Finansinspektionens ställningstagande: Om andelarna i en fond enbart kan lösas in på det sätt som anges i 4 kap. 13 § andra stycket LIF ska informationsbroschyren för fonden innehålla en uppgift om detta. Informationsbroschyren för fonden ska även innehålla vissa ytterligare i fondföreskrifterna särskilt angivna uppgifter.

Därutöver ska årsberättelsen för fonden innehålla uppgifter om den genomsnittliga och den största skillnaden mellan det noterade fondandelsvärdet och det beräknade andelsvärdet (NAV-kursen) under räkenskapsåret.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: För att beskriva hur en investerare kan förvärva andelar i en s.k. ETF och sälja sådana andelar brukar det i bland göras en uppdelning mellan primärmarknad och sekundärmarknad. På primärmarknaden har investeraren möjlighet att förvärva andelar genom teckning. Möjligheten att sälja andelarna finns på primärmarknaden genom inlösen. Utmärkande för primärmarknaden är att det är fondbolaget som förvaltar ETF:en som ombesörjer teckning och inlösen av andelar. På sekundärmarknaden kan andelar i en ETF förvärfvas genom köp av en annan marknadsaktör än fondbolaget. På motsvarande sätt kan andelarna säljas till en annan marknadsaktör utan att inlösen sker hos fondbolaget. Andelar i en ETF handlas på sekundärmarknaden mellan olika marknadsaktörer på ett liknande sätt som aktier.

Genom ändringarna i LIF blir det möjligt för fondbolag att slippa dagens krav på att erbjuda en primärmarknad. Lagändringarna föranleder Finansinspektionen att göra ändringar i bestämmelserna om innehållet i en informationsbroschyr. Informationen är enligt Finansinspektionen nödvändig för att en investerare ska kunna bedöma fonden och den risk som är förknippad med en investering. Syftet med de nya kraven på information i årsberättelsen är att göra det möjligt att följa upp att fondandelarnas noterade värde inte i väsentlig mån avviker från fondandelarnas värde (NAV-kursen). Informationen kan vara av värde för såväl investerare som fondandelsägare.

2.14 Metod för tillhandahållande av viss fondinformation

Finansinspektionens ställningstagande: Informationen som ska lämnas till fondandelsägarna vid en fusion ska lämnas i pappersform eller via ett annat varaktigt medium.

Informationen till samtliga eller vissa andelsägare får tillhandahållas via ett annat varaktigt medium än papper endast om vissa i fondföreskrifterna angivna villkor är uppfyllda. För en underrättelse om ändringar i fondbestämmelser enligt 4 kap. 9 a § eller 5 a kap. 7 § LIF ska detta gälla på motsvarande sätt.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser bl.a. att Finansinspektionen inte till fullo tycks ha beaktat den åtskillnad som lagstiftaren gör mellan fondbestämmelseändringar som är av väsentlig betydelse för andelsägare och sådana som inte är det samt ändringar som det inte alls behöver informeras om; t.ex. språkliga eller redaktionella ändringar. Det är därmed oklart i vilka situationer ett fondbolag kan underlåta att informera andelsägarna om en ändring.

Konsumentverket anser i huvudsak att det inte bör inte råda någon oklarhet om när fondbestämmelseändringar är sådana att det föreligger informationsskyldighet.

Finansinspektionens skäl: Det andra genomförandedirektivet innehåller bestämmelser om metoden för tillhandahållande av information vid de typer av fusioner som regleras i UCITS 4-direktivet. De nya bestämmelserna återspeglar direktivets krav. Det är enligt Finansinspektionen lämpligt att detsamma gäller även för den information som ska lämnas vid andra fusioner än de som omfattas av direktivet. På så sätt gäller samma regler för alla slags fusioner och skyddet för fondsparare är enhetligt. Fondföreskrifterna är upprättade enligt detta.

Det andra genomförandedirektivet innehåller även bestämmelser om på vilket sätt information till andelsägarna ska lämnas när en fond blir en matarfond eller då en matarfond byter mottagarfond eller mottagarfondföretag. Eftersom direktivets bestämmelser inte genomförs i lag väljer Finansinspektionen att

införa bestämmelserna i fondföreskrifterna. Innebörden av bestämmelserna är desamma som av bestämmelserna som gäller vid fusioner. Enligt Finansinspektionen finns anledning att även övriga underrättelser om ändringar i fondbestämmelser lämnas på samma sätt. Motsvarande bestämmelser införs därför för övriga ändringar i fondbestämmelser där en underrättelse är nödvändig.

Frågan om när en underrättelse till andelsägarna är nödvändig regleras inte i fondföreskrifterna utan i LIF. Innebörden av lagbestämmelsen är att frågan ska avgöras av Finansinspektionen efter en bedömning i varje enskilt ärende. Vilka ändringar som föranleder krav på underrättelse och Finansinspektionens syn på frågan kommer således att fortlöpande utvecklas i praxis. Eftersom Finansinspektionen beslutar om ett fondbolag är skyldigt att underrätta andelsägarna eller inte kommer det inte att råda någon oklarhet på den punkten.

2.15 Tillhandahållande av faktablad och informationsbroschyr

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag får tillhandahålla faktabladet eller informationsbroschyren för en fond via ett varaktigt medium eller på bolagets webbplats. En investerare ska efter begäran kostnadsfritt tillhandahållas en papperskopia av faktabladet eller informationsbroschyren. Faktabladet ska dock alltid finnas tillgängligt på bolagets webbplats. Det införs en upplysande hänvisning till de ytterligare bestämmelser som finns i artikel 38 i den första genomförandeförordningen, om villkor som gäller när ett faktablad eller en informationsbroschyr tillhandahålls på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats. Vad som anges i förordningen ska även gälla för specialfonder. Faktabladet och informationsbroschyren för en investeringsfond ska tillhandahållas på svenska.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter i detta avseende.

Finansinspektionens skäl: Enligt UCITS 4-direktivet får ett fondbolag tillhandahålla investerare faktabladet och informationsbroschyren via ett varaktigt medium eller en webbplats. Investerare ska, enligt direktivet, på begäran få en papperskopia av handlingarna. Enligt direktivet ska vidare en uppdaterad version av faktabladet alltid finnas tillgängligt på fondbolagets webbplats. Bestämmelserna genomförs inte i LIF, utan omhändertas nu genom ändringar i fondföreskrifterna. För att underlätta för fondbolagen inför Finansinspektionen även en upplysningsbestämmelse, av vilken det framgår att ytterligare bestämmelser om villkor som gäller när ett faktablad eller en informationsbroschyr tillhandahålls på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats finns i artikel 38 i den första genomförandeförordningen. Enligt Finansinspektionen bör dock vad som anges i förordningen även gälla för specialfonder. Det regleras nu genom fondföreskrifterna.

Regeringen har även gett Finansinspektionen bemyndigande att föreskriva om vilket språk faktablad och informationsbroschyr ska tillhandahållas på. Det är enligt propositionen viktigt att informationen är översatt till ett språk som gör den lätt att tillgodogöra sig. Enligt Finansinspektionen ska informationen därför tillhandahållas på svenska.

2.16 Informationsbroschyren

Finansinspektionens ställningstagande: Kraven på innehållet i en informationsbroschyr utökas. I informationsbroschyren ska det fortsättningsvis finnas uppgift om bl.a. fondbolaget, förvaringsinstitutet, ledande befattningshavare, fondens historiska avkastning och relevanta skatteregler.

Remisspromemorian: Förslaget hade i huvudsak samma innehåll. En ändring är dock att ingångna uppdragsavtal som avser annat än fondförvaltning eller därmed sammanhängande administrativa åtgärder inte behöver räknas upp i informationsbroschyren.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser bl.a. att fondbestämmelserna bör anses vara en del av informationsbroschyren vars innehåll får beaktas när man ska uppfylla kraven på innehåll i informationsbroschyren, i enlighet med UCITS 4-direktivet. Dokumentet riskerar annars att bli svårläst och svårt att hålla uppdaterat. Informationen i informationsbroschyren tyngs då inte heller av upprepningar. I linje härmed bör faktabladets innehåll, om fondbolaget väljer att göra det till en löstagbar del av informationsbroschyren, tillgodoräknas innehållet i informationsbroschyren.

Finansinspektionens skäl: Finansinspektionen har gjort en allmän översyn av bestämmelserna om innehållet i informationsbroschyren. Härigenom har Finansinspektionen säkerställt att samtliga krav på information enligt lista A i bilaga 1 till UCITS 4-direktivet nu är genomförda i svensk rätt.

Bestämmelserna om den särskilda information som ska finnas i en informationsbroschyr om riskbedömningsmetod, derivatanvändning och referensportfölj införs efter beaktande av vägledning från CESR.

Vissa ändringar följer dock inte direkt av UCITS 4-direktivet och har inte heller behandlats av CESR. De nu aktuella ändringar införs i stället på grund av andra överväganden. Det görs ändringar i LIF som skapar kraftigt utökade möjligheter att ändra fondbestämmelserna för en fond. De utökade möjligheterna innebär en stor förändring av fondproduktens egenskaper. Mot bakgrund av att investeraren, utifrån den information som framgår av informationsbroschyren, ska kunna göra en bedömning av de risker som är förenade med att investera i den aktuella fonden anser Finansinspektionen att informationsbroschyren ska innehålla en redogörelse för fondbolagets möjligheter att ändra bl.a. fondens karaktär.

Informationsbroschyren ska även innehålla uppgift om fondbolagets skadeståndsskyldighet enligt lag. Vidare ska informationsbroschyrens publiceringsdag anges. Uppgifterna är värdefulla för en investerare och därtill knappast särskilt betungande för fondbolagen att inkludera i informationsbroschyren.

De nya kraven gäller även för specialfonder eftersom det saknas skäl att behandla värdepappersfonder och specialfonder olika.

Finansinspektionen delar inte Fondbolagens förenings uppfattning om att kraven på innehållet i en informationsbroschyr kan uppfyllas genom att fondbestämmelserna eller faktabladet innehåller den aktuella informationen.

2.17 Årsberättelse och halvårsredogörelse

Finansinspektionens ställningstagande: Fondföreskrifterna kompletteras med ett antal allmänna bestämmelser om årsberättelsers och halvårsredogörelsens innehåll och form, som i huvudsak motsvarar bestämmelser i årsredovisningslagen (1995:1554) (ÅRL). Därutöver uppdateras vissa bestämmelser för att anknyta närmare till motsvarande bestämmelser i ÅRL och lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL). Kapitlets terminologi anpassas så långt som möjligt till den övriga terminologin i fondföreskrifterna och LIF. Bl.a. tas begreppen "aktie-" respektive "ränte-relaterade finansiella instrument" bort. Det införs bestämmelser om hur omsättningshastighet ska beräknas. En årsberättelse och en halvårsredogörelse ska tillhandahållas på svenska. Det görs även vissa övriga ändringar, bl.a. ett flertal redaktionella ändringar.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening anser bl.a. att vissa ändringar leder till ökad komplexitet och till alltför stor del sker på bekostnad av begriplighet för spararen.

Fondbolagens förening har dessutom framfört bl.a. att balansräkningen bör ta upp "överlåtbara värdepapper med negativt marknadsvärde" som en egen post under skulder.

Fondbolagens förening menar vidare att det inte är möjligt att redovisa korrekta jämförelsesiffror avseende 2010 och önskar övergångsregler som tillåter att jämförelsesiffror redovisas enligt tidigare gällande uppställningsform. Fondbolagens förening ifrågasätter därutöver om en utökning, från fem till tio år, av tidsperioden vad gäller den jämförande redovisningen av fondens utveckling är relevant för spararen.

Den kompletterande modellen för beräkning av omsättningshastighet ger, enligt Fondbolagens förening, alltför ofta upphov till missvisande värden. Därför föreslås att modellen omarbetas eller slopas. Önskvärt vore att

omsättningshastigheten skulle kunna beräknas utifrån endast en beräkningsmodell.

Far har i huvudsak framfört att en nackdel med det föreslagna bytet av begrepp från ”aktie- respektive ränterelaterade finansiella instrument” till ”överlåtbara värdepapper” m.m. är att beteckningen ”överlåtbara värdepapper” torde vara okänd för de flesta läsarna av fonders årsberättelser. Därtill överensstämmer den inte med övrig redovisningslagstiftning (ÅRL m.fl.). Fars bedömning är att nackdelen med förändringen överstiger den fördel som en konsekvent terminologi innebär. Ett alternativ är att i årsberättelsens balansräkning i stället ange typ av överlåtbara värdepapper för den aktuella investeringsfonden, t.ex. aktier, obligationer osv.

Finansinspektionens skäl: Syftet med årsberättelser och halvårsredogörelser är att ge den information som behövs för att man ska kunna bedöma varje investeringsfonds utveckling och ställning. Av skäl som framgått ovan anser Finansinspektionen att vissa tillägg till innehållet i en årsberättelse bör göras. Dessa förslag är föranledda av genomförandet UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv samt övriga ändringar i LIF. Övriga bestämmelser om innehållet i en årsberättelse och en halvårsredogörelse har inte blivit föremål för översyn under en längre tid och är, enligt Finansinspektionen, i behov av omarbetning och uppdatering.

Ett viktigt skäl för ändringarna är att så långt som möjligt anpassa reglerna om årsberättelser och halvårsredogörelser till bestämmelserna i ÅRL och ÅRKL. Som ett led i detta bör kapitlet kompletteras med ett antal allmänna bestämmelser om årsberättelsers innehåll och form, som i huvudsak motsvarar bestämmelser i ÅRL. Därutöver bör vissa bestämmelser uppdateras för att anknyta närmare till motsvarande bestämmelser i ÅRL och ÅRKL.

Terminologin i kapitlet med bestämmelser om innehållet i årsberättelser och halvårsredogörelser avviker i dag från den som används i LIF och fondföreskrifterna i övrigt. Finansinspektionen anser att det är lämpligt med en enhetlig terminologi och att vissa ändringar bör göras för att så långt som möjligt ansluta till den övriga terminologin i LIF och fondföreskrifterna. Detta innebär bl.a. att begreppen ”aktie- respektive ränterelaterade finansiella instrument” tas bort. Finansinspektionen gör bedömningen att förändringen åtminstone på sikt kommer att förbättra möjligheterna för investerare att tillgodogöra sig informationen. Det bör vara enklare att samma begrepp används i samtliga informationsdokument rörande en viss fond. Finansinspektionen vill framhålla att det inte finns något i de nya bestämmelserna som hindrar att det i en årsberättelse specificeras t.ex. vilka slags överlåtbara värdepapper som fonden placerat i. Det är alltså möjligt att ange att en fond innehar överlåtbara värdepapper i form av aktier på det sätt som Far nämnt i sitt remissvar.

Finansinspektionen har i sin tillsyn kunnat konstatera att vissa bestämmelser har gett upphov till tolkningssvårigheter som har medfört att olika fonder har

lämnat skilda uppgifter eller har utformat uppgifterna på olika sätt. Detta har lett till en begränsad jämförbarhet mellan årsberättelser för olika fonder. Aktuella bestämmelser i fondföreskrifterna är därför ändrats i syfte att åstadkomma en större tydlighet och enhetlighet vad gäller årsberättelsernas innehåll. Detta gäller bl.a. frågan om hur den s.k. omsättningshastigheten för en fond ska beräknas.

Omsättningshastigheten ska beräknas utifrån en modell som bygger på Fondbolagens förenings riktlinjer. För fonder som använder derivatinstrument kan modellen i vissa fall leda till ett missvisande resultat. I sådana fall ska därför omsättningshastigheten även beräknas enligt en kompletterande modell som i stort bygger på en rekommendation från kommissionen. Finansinspektionen instämmer i Fondbolagens förenings synpunkt att det är önskvärt att bara en modell används eftersom det leder till ökad jämförbarhet. Detta gäller dock endast om resultatet av modellen inte är missvisande. Om en beräkning enligt den första modellen leder till ett missvisande resultat ska därför en beräkning också ske enligt den kompletterande modellen. Leder användningen av en av eller båda modellerna till en väsentligt missvisande uppgift ska årsberättelsen innehålla en förklaring till detta. Härigenom bör regleringen vara väl avvägd med avseende på informationens betydelse och fondbolagens administrativa börda.

Finansinspektionen anser att det finns ett behov av att införa en bestämmelse om på vilket språk som årsberättelser ska vara upprättade på liksom krav på datering av årsberättelser. Språkbestämmelsen är motiverad med tanke på de utökade möjligheterna till gränsöverskridande verksamhet som det utvidgade förvaltningsbolagspasset medger.

Överlåtbara värdepapper med negativt marknadsvärde torde vara relativt ovanliga. Med anledning av detta och med tanke på att balansräkningen enligt remissförslaget innehåller en post som benämns "Övriga finansiella instrument med negativt marknadsvärde" anser Finansinspektionen, till skillnad från Fondbolagens förening, att det inte finns skäl att införa en särskild post för överlåtbara värdepapper med negativt marknadsvärde.

Finansinspektionen gör bedömningen att fondbolagen bör ha möjligheter att redovisa jämförelsesiffror avseende 2010 enligt de nya reglerna. Det krävs nämligen enbart att fondbolagen omsorterar redan tillgänglig information. Finansinspektionen anser därför att det inte är motiverat med övergångsregler för detta.

Den första genomförandeförordningen ställer krav på att en fonds utveckling för de senaste tio åren ska redovisas i faktabladet. Det är för att närmare ansluta till denna standard för presentation av historisk utveckling som Finansinspektionen anser att även jämförelsen i årsberättelsen bör avse den senaste 10-årsperioden.

Finansinspektionen anser att det är rimligt att fondbolagen får en viss tid för att anpassa sig till de nya reglerna. Bestämmelserna ska därför tillämpas första gången på årsberättelser och halvårsredogörelser som upprättas för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2011 eller senare. 19 kap. 22 och 23 §§ i sin äldre lydelse får dock tillämpas när det gäller en halvårsredogörelse för ett räkenskapsår som inleds mellan den 1 januari och den 31 juli 2011.

2.18 Ägar- och ledningsprövning

Finansinspektionens ställningstagande: Fondföreskrifterna och vissa bilagor anpassas till vad som, enligt andra föreskrifter, gäller för övriga finansiella företag som omfattas av förvärvsdirektivets¹⁰ regler.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: DnB Nor Asset Management AB anser att det finns ett behov av att Finansinspektionen samordnar sin prövning i de fall ett ägarbolag har kvalificerade innehav i flera olika institutgrupper, t.ex. fondbolag och värdepappersbolag. Ett förslag är att det införs ett förenklat förfarande om ledningspersonen nyligen har prövats av Finansinspektionen eller eventuellt annan behörig myndighet inom EES.

Finansinspektionens skäl: Förvärvsdirektivet genomfördes i svensk rätt genom lag- och förordningsändringar som trädde i kraft den 1 juli 2009 och föreskriftsändringar som trädde i kraft den 15 november 2009. Förvärvsdirektivet ändrar ett antal EG-direktiv på finansmarknadsområdet i fråga om den prövning som ska göras vid vissa större förvärv av aktier eller andelar i kreditinstitut, värdepappersföretag och försäkringsföretag (s.k. ägarprövning).

UCITS 4-direktivet innehåller en anpassning till förvärvsdirektivets regler. Av denna anledning ändras LIF så att bestämmelserna för fondbolag anpassas till vad som gäller för de andra finansiella företag som omfattas av förvärvsdirektivets regler. I linje med detta anser Finansinspektionen att fondföreskrifterna och vissa bilagor till dessa ska ändras så att de på motsvarande sätt anpassas till andra föreskrifter inom det finansiella området. Finansinspektionen är av uppfattningen att den behovs- och konsekvensanalys som publicerades i samband med att föreskriftsändringarna genomfördes inom andra sektorer också i tillämpliga delar är relevanta för fondbolag (se http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/11_remiss/090611/konsekvensanalys_remiss_090610.pdf).

Det finns ett värde i att samtliga föreskrifter avseende finansiella företag som omfattas av förvärvsdirektivet är enhetligt utformade. Vad DnB Nor Asset Management AB har föreslagit kan i och för sig vara en ändring som på sikt

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/44/EG av den 5 september 2007 om ändring av direktiv 92/49/EEG och direktiven 2002/83/EG, 2004/39/EG, 2005/68/EG och 2006/48/EG vad gäller förfaranderegler och utvärderingskriterier för bedömning av förvärv och ökning av innehav inom finanssektorn (EUT L 247, 21.9.2007, s. 1, Celex 32007L0044).

kan vara berättigad att genomföra. En sådan ändring bör dock samordnas så att motsvarande ändringar görs inom övriga aktuella föreskrifter. Finansinspektionen anser därför att förslaget inte i det här läget bör få genomslag i fondföreskrifterna. Till saken hör att Finansinspektionen påbörjat ett internt projekt som rör ägar- och ledningsprövningar. Det kan inte uteslutas att projektet kan leda till att föreskriftsändringar bedöms motiverade att göra. I ett sådant sammanhang bör synpunkten på nytt övervägas.

2.19 Information och rapportering till Finansinspektionen

Finansinspektionens ställningstagande: Fondbolag ska en gång per år lämna rapporter till Finansinspektionen om användningen av derivatinstrument i sin fondförvaltning. Bolagen ska rapportera användningen av derivatinstrument i förvaltningen av varje fond och den sammanlagda användningen av derivatinstrument.

I rapporteringsavsnittet i dagens fondföreskrifter hänvisas till bilagor som innehåller närmare information om vilka uppgifter som ska rapporteras och hur rapporteringen ska ske. I de nya bestämmelserna är hänvisningarna borttagna och ersatta av dels kortfattade beskrivningar av de uppgifter som ska lämnas, dels hänvisningar till att uppgifterna ska lämnas på det sätt som anges på Finansinspektionens webbplats. På webbplatsen kommer närmare anvisningar att finnas.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Har inga invändningar.

Finansinspektionens skäl: Bestämmelserna om derivatrapportering återspeglar kraven i det första genomförandedirektivet. Direktivet reglerar dock enbart värdepappersfonder och fondföretag som omfattas av UCITS 4-direktivet. Finansinspektionen gör emellertid bedömningen att rapporteringen är värdefull även i tillsynen över förvaltningen av specialfonder. Därför omfattas även specialfonder av de nya bestämmelserna. Finansinspektionen har tagit fram särskilda blanketter för derivatrapportering. Dessutom har Finansinspektionen tagit fram anvisningar om hur blanketterna bör fyllas i. Blanketterna och anvisningarna kommer att finnas tillgängliga på Finansinspektionens webbplats.

Syftet med övriga ändringar är inte att utöka rapporteringsskyldigheten utan bl.a. att minska fondföreskrifternas omfång genom att blanketter och de närmare anvisningarna om hur rapporteringen ska ske lyfts ut ur föreskrifterna. Att bilagorna lyfts ut ur föreskrifterna innebär en möjlighet för Finansinspektionen att vid behov göra redaktionella justeringar och andra anpassningar, utan att föreskrifterna behöver ändras. En förenkling av processen att uppdatera rapporteringsbilagorna har efterfrågats av bl.a. SCB och Fondbolagens förening.

2.20 Övriga ändringar

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag som har lämnat en underrättelse om att få marknadsföra andelar i en värdepappersfond i ett annat EES-land ska ha en elektronisk kopia av handlingarna som lämnats tillsammans med underrättelsen tillgänglig på bolagets webbplats, eller på en annan webbplats som anges av bolaget i anmälan eller eventuella uppdateringar av denna. Samtliga dokument ska tillhandahållas i ett vedertaget elektroniskt format.

Nuvarande bestämmelser i fondföreskrifterna om faktablad upphävs. Bestämmelserna i 17 kap. fondföreskrifterna i sin äldre lydelse ska dock tillämpas fram till den 1 juli 2012 för fonder vars faktablad inte upprättats enligt den första genomförandeförordningen.

Bestämmelserna om innehållet i verksamhetsplanen för ett bolag som driver fondverksamhet ändras till följd av övriga förslag. Verksamhetsplanen ska fortsättningsvis bl.a. innehålla vissa särskilt angivna uppgifter om hur bolaget avser att uppnå bästa möjliga resultat, incitament, fördelning av portföljtransaktioner och kunders order och metoder och rutiner för värdering av OTC-derivat. Utöver detta görs vissa övriga ändringar.

För ett fondbolag som ägnar sig åt investeringsrådgivning ska reglerna i värdepappersföreskrifterna om investeringsrådgivning till konsumenterna gälla.

Remisspromemorian: Förslaget hade i princip samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening ifrågasätter att 2 kap. 3 § 2 fondföreskrifterna kvarstår när lagstiftaren har föreslagit att tillståndskravet tas bort.

Finansinspektionens skäl: Bestämmelserna om att viss information ska finnas på en webbplats återspeglar kraven i det andra genomförandedirektivet. I det andra genomförandedirektivet anges att medlemsstaterna ska ålägga fondföretag att se till att fondföretagets värdmedlemsstat har tillgång till informationen. Enligt Finansinspektionens uppfattning bör informationen anses vara tillgänglig för alla, inklusive andra tillsynsmyndigheter, om den finns i ett vedertaget elektroniskt format på en webbplats. Finansinspektionen har mot denna bakgrund gjort bedömningen att det inte är nödvändigt att införa en särskild bestämmelse om värdlandets tillgång till ifrågavarande information.

Faktabladets innehåll kommer i fortsättningen att regleras i den första genomförandeförordningen. Det är därför nuvarande bestämmelser i fondföreskrifterna om faktablad upphävs. Eftersom det införs en övergångsbestämmelse i LIF väljer Finansinspektionen att införa en övergångsbestämmelse i fondföreskrifterna som överensstämmer med denna.

I fondföreskrifterna hänvisas till vilka regler i värdepappersföreskrifterna om ska tillämpas när ett fondbolag ägnar sig åt investeringsrådgivning. Av förbiseende har det saknats en hänvisning till bestämmelserna om investeringsrådgivning till konsumenter. Finansinspektionen rättar nu till detta.

Som en följd av andra ändringar gör Finansinspektionen även justeringar i bestämmelserna om innehållet i ett fondbolags verksamhetsplan. Ändringarna är av mindre omfattning. Finansinspektionen anser bl.a. att verksamhetsplanen för ett fondbolag ska innehålla information om bolaget tar emot uppdrag att utföra ett visst arbete eller vissa funktioner trots att detta inte längre kräver ett särskilt tillstånd för s.k. insourcing. Verksamhetsplanen är av central betydelse för tillsynen av fondbolag och Finansinspektionen anser att uppgiften är av värde i denna tillsyn. Bl.a. är uppgiften av intresse när Finansinspektionen har att bedöma om fondbolaget har tillräckliga resurser vad gäller riskhantering och regelefterlevnad.

2.21 När träder ändringarna i kraft?

Finansinspektionens ställningstagande: Ändringarna träder i kraft den 1 augusti 2011. Äldre bestämmelser får dock tillämpas för en halvårsredogörelse som upprättas för ett räkenskapsår som inleds mellan den 1 januari och den 31 juli 2011.

I fråga om ansökningar enligt 2 kap. 1 § eller 11 kap. 1 § LIF som har kommit in till Finansinspektionen före den 1 augusti 2011 ska äldre bestämmelser gälla.

När det gäller rapportering av specialfondernas riskmått, ska de nya blanketterna tillämpas första gången per den 30 september 2011. Dessförinnan ska de äldre blanketterna användas.

Derivatrapporteringen som ska lämnas till Finansinspektionen senast den 15 februari 2012 ska avse användningen av derivatinstrument under perioden mellan den 1 augusti 2011 och den 31 december 2011.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Fondbolagens förening, Sveriges advokatsamfund och Näringslivets Regelnämnd anser att fondbolagen har för kort tid på sig att anpassa sig till de nya reglerna, särskilt de organisatoriska kraven. Sveriges advokatsamfund anser att Finansinspektionen bör överväga att ge fondbolagen åtminstone ett halvår på sig, efter tidpunkten för ikraftträdandet, att göra nödvändiga anpassningar och Fondbolagens förening anser att det bästa vore om det går att skjuta upp ikraftträdandet för i varje fall delar av förslaget. Fondbolagens förening och Näringslivets Regelnämnd anser också att Finansinspektionen bör vara tydlig med vilka frågor som bör prioriteras av fondbolagen i deras genomförandeprocess. Fondbolagens förening önskar även tydlig information kring vad som eventuellt behöver lämnas in till Finansinspektionen och i så fall när.

Finansinspektionens skäl: UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv saknar i stora delar övergångsbestämmelser. Det finns enbart övergångsbestämmelser när det gäller faktabladets upprättande och metoden för tillhandahållande av den information som ska lämnas vid fusioner och som avser omvandling av en befintlig fond till feederfondföretag eller då ett feederfondföretag byter masterfondföretag.

Det kommer att införas övergångsbestämmelser gällande faktablad i LIF. När det gäller tillhandahållandet av den ovan nämnda informationen anser Finansinspektionen att det saknas skäl att nyttja möjligheten att införa övergångsbestämmelser. Det är redan i dag standard att information lämnas till andelsägare på ett varaktigt medium, papper i vanliga fall, varför de nya bestämmelserna i fondföreskrifterna inte bör föranleda några större förändringar för fondbolagen. Därmed bör behovet att ges tid för omställning också vara litet. Inga remissinstanser har heller pekat på att det finns ett behov av övergångsregler gällande detta.

Remissinstanserna har i stället fokuserat på de krav som gäller fondbolagens organisation i vid bemärkelse. Som nämnts ovan finns enligt UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv inga möjligheter till övergångsregler i den här delen. Det saknas således möjligheter för Finansinspektionen att införa övergångsbestämmelser i de delar som följer direkt av UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv. Enligt Finansinspektionen vore det olyckligt om olika krav gällde för olika bolag. Det riskerar att på ett omotiverat sätt snedvrider konkurrensen och skapar en ojämn skyddsnivå för fondsparare. Därför ska reglerna träda i kraft den 1 augusti även i de delar som inte direkt följer av direktiven. Övriga ändringar i fondföreskrifterna ska också träda i kraft den 1 augusti. Det saknas enligt Finansinspektionen skäl att använda ett annat datum.

Finansinspektionen har viss förståelse för att tiden för omställning till de nya reglerna kan upplevas som knapp. Det ska dock poängteras att UCITS 4-direktivet antogs den 13 juli 2009 och genomförandedirektivet den 1 juli 2010. Framtagandet av genomförandedirektiven föregicks av att CESR lämnade tekniska råd. Råden har publicerats löpande på CESR:s webbplats. Vidare anordnade Finansinspektionen sitt första seminarium om de kommande regelförändringarna i december 2010. Till detta kommer att ikraftträdandet i förhållande till det första remissförslaget flyttats fram en månad till den 1 augusti 2011. Berörda företag har alltså inte saknat förutsättningar för förberedelser.

Frågeställningen om vad ett fondbolag bör prioritera i sitt omställningsarbete till de nya reglerna måste med nödvändighet avgöras utifrån förutsättningarna i det enskilda bolaget och kan inte besvaras generellt.

Fondbolagens förening har önskat tydlig information kring vad som behöver lämnas in till Finansinspektionen, och i så fall när. I vilken utsträckning ett

fondbolag ska lämnas information till Finansinspektionen framgår dock uttryckligen av LIF eller fondföreskrifterna. Där anges också när informationen ska lämnas.

3 Ändringar i föreskrifterna och de allmänna råden om försäkringsförmedling

Finansinspektionens ställningstagande: Bestämmelserna i föreskrifterna och de allmänna råden (FFFS 2005:11) om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlingsföreskrifterna) som anger kunskapskrav för den som ska förmedla fondandelar eller lämna investeringsrådgivning uppdateras. Även bestämmelserna som ställer upp krav på vad en person i ledningen för en juridisk person som ska förmedla fondandelar ska känna till uppdateras.

Uppdateringarna innebär att en hänvisning i försäkringsförmedlingsföreskrifterna till bestämmelserna om faktablad i fondföreskrifterna ersätts med en hänvisning till den första genomförandeförordningen. Uppdateringarna innebär även att en hänvisning i försäkringsförmedlingsföreskrifterna till de äldre fondföreskrifterna (FFFS 2004:2) ersätts med en hänvisning till fondföreskrifterna och den första genomförandeförordningen.

Fram till den 1 juli 2012 ska den som ska förmedla fondandelar eller lämna investeringsrådgivning om fondandelar även ha kunskap om tillämpliga delar av 17 kap. fondföreskrifterna i sin lydelse före ändringarna som träder i kraft den 1 augusti 2011. Motsvarande övergångsbestämmelse införs i de delar som ställer krav på vad en person i ledningen för en juridisk person som ska förmedla fondandelar ska känna till.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Svenska försäkringsförmedlares förening anser bl.a. att Finansinspektionen bör klargöra om ikraftträdandet av de nya reglerna innebär att berörda förmedlare måste genomgå ett kunskapstest.

Föreningen har även påtalat att det kräver en hel del insatser av både tid och pengar när förmedlarna ska genomföra ett kunskapstest. Om ytterligare föreskriftsändringar är att vänta, så vore det mer effektivt att låta ett framtida kunskapstest även innehålla de ändringar som nu är aktuella.

Finansinspektionens skäl: Bestämmelserna om faktablad i fondföreskrifterna upphävs. Faktabladets utformning regleras fortsättningsvis av den första genomförandeförordningen. Därför bör den nuvarande hänvisningen i försäkringsförmedlingsföreskrifterna till bestämmelserna om faktablad i fondföreskrifterna ersättas med en hänvisning till den första genomförandeförordningen. Försäkringsförmedlingsföreskrifterna innehåller dessutom en hänvisning till de numera upphävda föreskrifterna (FFFS 2004:2) om investeringsfonder som bör uppdateras i linje med den nyss nämnda ändringen och genom en hänvisning till fondföreskrifterna.

De övergångsbestämmelser till ändringarna i LIF som införs innebär att för fonder vars fondbestämmelser har godkänts senast den 31 juli 2011 får äldre bestämmelser om faktablad tillämpas fram till den 1 juli 2012. För dessa fonder behöver faktabladet inte upprättas enligt bestämmelserna i den första genomförandeförordningen. Finansinspektionen inför motsvarande övergångsbestämmelse när det gäller bestämmelserna om faktablad i fondföreskrifterna. Detta innebär att det på den svenska marknaden under ett års tid kommer att finnas dels faktablad som är upprättade enligt de nu gällande bestämmelserna, dels faktablad som är upprättade enligt den första genomförandeförordningen. En försäkringsförmedlare kan i sin verksamhet komma i kontakt med såväl äldre som nyare faktablad. Det är därför rimligt att han eller hon har kunskap om båda regelverken. Motsvarande bör gälla i den del som avser kunskapskraven för ledningen av en juridisk person som förmedlar fondandelar.

Finansinspektionen har i särskild ordning lämnat besked till branschen i frågan om berörda försäkringsförmedlare behöver göra ett kunskapstest avseende nyheterna och hur de i övrigt bör agera med anledning av ändringarna. Informationen finns tillgänglig på Finansinspektionens webbplats (se <http://www.fi.se/Regler/FIs-forfattningar/Samtliga-forfattningar/200511/>)

De nya reglerna i LIF och fondföreskrifterna träder i kraft till sommaren. Eftersom regelverksförändringarna kommer att ha stor påverkan på hela fondmarknaden vore det enligt Finansinspektionen olämpligt om kunskapskraven för berörda försäkringsförmedlare skulle införas i ett senare skede. Ändringarna i försäkringsförmedlingsföreskrifterna träder därför i kraft samtidigt som övriga ändringar.

4 Konsekvenser av ändringarna

De nya möjligheterna som följer av UCITS 4-direktivet och dess genomförandedirektiv genomförs huvudsakligen i LIF. Även andra ändringar i LIF skapar nya möjligheter för bolagen som driver fondverksamhet. De utökade kraven som följer med anledning av dessa möjligheter genomförs däremot såväl i LIF som i fondföreskrifterna. I remisspromemorian tog Finansinspektionen även upp konsekvenser av ändringarna i LIF. Nu renodlas emellertid redogörelsen och fokus i denna beslutspromemoria är på de ändringar som Finansinspektionen beslutar om. För en beskrivning av konsekvenserna av ändringarna i LIF hänvisas till regeringens proposition (prop. 2010/11:135).

4.1 Berörda företag

Ändringarna i fondföreskrifterna berör bolag som driver fondverksamhet, dvs. fondbolag, samt värdepappersbolag och kreditinstitut som driver fondverksamhet som avser specialfonder. I dagsläget finns det 82 fondbolag, varav 28 har tillstånd att utföra diskretionär portföljförvaltning, samt 23 värdepappersbolag och kreditinstitut som har tillstånd att förvalta specialfonder.

Finansinspektionens förslag påverkar även förvaringsinstitut i viss mån. För tillfället är sju förvaringsinstitut verksamma i Sverige. Vidare kommer utländska förvaltningsbolag och fondföretag som driver verksamhet i Sverige att påverkas av förslaget. I dagsläget har 627 utländska fondföretag antingen anmält avsikt eller fått tillstånd att marknadsföra och sälja andelar i företaget i Sverige. 44 utländska förvaltningsbolag tillhandahåller sina tjänster i Sverige från en filial eller från sitt hemland.

Ändringarna i försäkringsförmedlingsföreskrifterna berör försäkringsförmedlare som förmedlar fondandelar eller lämnar investeringsrådgivning om fondandelar. I dagsläget finns över 600 sådana förmedlare.

4.2 Konsekvenser för berörda företag

Nya möjligheter

De nya bestämmelserna i fondföreskrifterna påverkar förutsättningarna för användning av derivatinstrument m.m. De bör bidra till en ökad flexibilitet och en mer effektiv förvaltning av fonder.

Utökade organisatoriska krav

De nya organisatoriska kraven gäller för samtliga bolag som driver fondverksamhet. Bolagen blir därmed tvungna att gå igenom sin nuvarande verksamhet för att kartlägga vilka förändringar som är nödvändiga för att säkerställa efterlevnaden av de nya bestämmelserna. Bolagen kommer i de allra flesta fall att behöva ta fram och fastställa ett antal nya interna regler och rutiner. En del bolag kan även behöva investera i nya tekniska system eller rekrytera ytterligare personal. Arbetet kan bli omfattande för vissa bolag och det är inte uteslutet att en del bolag kan komma att behöva använda externt stöd i omställningen. De nya reglerna innehåller dock i många fall en möjlighet för ett bolag att vid anpassningen av organisationen till de nya reglerna beakta arten, omfattningen och komplexiteten i sin verksamhet och de fonder som det förvaltar. I vilken grad den administrativa bördan för det enskilda bolaget ökar blir således en följd av verksamheten och dess risker. Det är därmed svårt att göra en kvantitativ uppskattning av kostnaderna förknippade med förslagen. Vidare har vissa sedan tidigare gällande allmänna bestämmelser på lagnivå gett upphov till krav som påminner om vad som nu följer av förslaget. Detta bör innebära att förslagen i många fall inte föranleder alltför stora förändringar för

bolagen. Trots detta innebär de nya reglerna att bolagen kommer att behöva göra en översyn av sin organisation för att säkerställa att de nya kraven är uppfyllda.

Behovet av anpassning påverkas av i vilken grad bolagen väljer att använda de nya möjligheter som LIF och fondföreskrifterna medger och som medför högre krav på bolagens organisation, riskhantering och informationsgivning. Ett bolag som vill börja använda de nya möjligheterna kommer att behöva ta fram nya interna rutiner, regler och system. Framförallt kan investeringar behövas i bolagets system för riskhantering. En förstärkt organisation med relevant kompetens kan också komma att behövas. Exempelvis kan bolaget behöva rekrytera eller utbilda personal. I vilken mån bolagen behöver göra förändringar torde därför kunna variera.

Bolag som i andra delar av sin verksamhet redan omfattas av reglerna för värdepappersrörelse bör kunna dra nytta av att motsvarande regler redan gäller inom den verksamheten. Anpassningskostnaderna för dessa bolag bör därmed sannolikt bli lägre än för övriga bolag. I dag omfattas 51 av 105 bolag som driver fondverksamhet av reglerna för värdepappersrörelse. I linje med detta resonemang innebär reglerna även att ett fondbolag som vill börja utföra diskretionär portföljförvaltning på ett enklare sätt bör kunna inordna den verksamheten bland övrig verksamhet i bolaget.

De utökade organisatoriska kraven kan också skapa möjligheter för bolagen. De nya kraven bör nämligen leda till en ökad harmonisering av de regler som gäller för fondförvaltare inom EES, vilket bidrar till att konkurrensen kan ske på mer jämbördiga villkor. Det kan inte uteslutas att detta är något som svenska bolag kan dra fördel av, eftersom de svenska reglerna i delar redan stämt överens med det första genomförandedirektivet och därmed kan ha varit strängare än reglerna i vissa andra länder inom EES. Det måste dock betonas att UCITS 4-direktivet och genomförandedirektiven inom de flesta områden är minimidirektiv. Graden av harmonisering är därmed beroende av i vilken grad medlemsländerna väljer att införa regler som går utöver det som regleras i direktiven. I syfte att möjliggöra en harmonisering inom EES har Finansinspektionen i hög grad valt att införa regler som inte går längre än kraven i direktiven.

Ändringarna som Finansinspektionen gör påverkar även förvaltningsbolag och fondföretag som driver verksamhet i Sverige. Fortsättningsvis kommer vissa svenska rörelseregler att gälla för deras verksamhet i Sverige. Detta innebär såväl initiala som löpande kostnader. Eftersom de regler som kommer att gälla är begränsade torde dock kostnaderna inte vara omfattande. I vissa fall blir de nya reglerna bara aktuella om ett förvaltningsbolag avser att börja förvalta en värdepappersfond.

För försäkringsförmedlare krävs att kunskapen uppdateras och att ett prov genomfås. Kostnaden för detta är av engångskaraktär och begränsad.

Utökade informationskrav

Utöver de informationskrav som är en konsekvens av de utökade möjligheterna bolagen får genom de föreslagna lag- och föreskriftsändringarna, t.ex. att fusionera fonder och att ändra fondbestämmelserna samt använda derivatinstrument, gör Finansinspektionen ett flertal ändringar av kraven på innehållet i en informationsbroschyr, årsberättelse och halvårsredogörelse.

Bestämmelserna kräver att fondbolagen gör en översyn och uppdatering av innehållet i samtliga informationsbroschyrer, vilket kan kräva betydande arbete. Eftersom bolagen har utformat sina informationsbroschyrer på olika sätt torde omfattningen av uppdateringsarbetet variera mellan bolagen. Bolagen kommer även att kännas vid löpande merkostnader eftersom innehållet i fondernas informationsbroschyrer kontinuerligt kommer att behöva uppdateras. Finansinspektionen gör bedömningen att kostnaderna för den löpande uppdateringen av informationsbroschyrer kan komma att öka med mellan 5–10 procent. Enligt uppgifter i Tillväxtverkets databas uppgår kostnaden för att ta fram informationsbroschyr och faktablad till ca 3 400 kronor per fond.¹¹

Kostnaden för att uppdatera informationsbroschyren samt faktablad bedöms uppgå till ca 850 kronor för ett genomsnittligt fondbolag. Detta förutsätter att den information som ingår i faktabladet och broschyren tidigare tagits fram i samband med framförallt årsberättelse och halvårsredogörelse. Utifrån denna bedömning kan kostnaden för att uppdatera informationsbroschyren utifrån de nya kraven bedömas uppskattas till knappt 1 000 kronor per fond.

De nya bestämmelserna om innehållet i informationen till fondandelsägare vid fusioner bör endast medföra mindre kostnader. Redan i dag krävs att andelsägarna informeras vid fusioner. Kravet på innehållet i informationen utökas visserligen men bör inte innebära alltför stora kostnader. Finansinspektionen vill också betona vikten av tydlig information från bolagen om väsentliga ändringar för att säkerställa konsument- och investerarskyddet. Kravet på information bör även sättas i relation till de kraftigt utökade möjligheter att genomföra fusioner som det nya regelverket skapar.

Inte heller de nya bestämmelserna om hur viss fondinformation ska tillhandahållas bör skapa några större kostnader för de som berörs av reglerna. Enligt Finansinspektionens bedömning lever de rutiner som de flesta av bolagen som driver fondverksamhet tillämpar redan i dag upp till kraven i de nya bestämmelserna.

Finansinspektionen kan inte heller se att det nya kravet på att hålla en version av faktabladet tillgängligt på en webbplats kan innebära några ökade kostnader. Detta är redan standard i branschen.

Ändringarna som rör innehållet i fonders årsberättelser och halvårsredogörelser kommer att innebära kostnader för bolagen. Sannolikt är bolagen i behov av att

¹¹ I intervjuerna som genomfördes i mätningen av den administrativa bördan bedömde fondbolagen att framtagning och uppdatering av informationsbroschyr och faktablad är en integrerad process, varför kostnaden för faktablad även inkluderas.

uppdatera eller skaffa sig nya tekniska system och interna rutiner. Enligt Finansinspektionens bedömning är dock dessa kostnader av engångskaraktär. Bolagen kan även komma att vidkännas löpande kostnader eftersom kraven på innehållet i en årsberättelse och en halvårsredogörelse ökar. Enligt Finansinspektionens bedömning kan de löpande kostnaderna för framtagande av en årsberättelse öka med cirka 15–20 procent. Baserat på uppgifter i Tillväxtverkets databas kan kostnaden uppskattas öka från ca 90 000 kronor per företag till mellan 103 000 och 108 000 kronor per företag.¹²

De nya kraven på fondföretag som driver verksamhet i Sverige enligt 1 kap. 7 § LIF att översätta viss information till svenska kommer att skapa både initiala och löpande kostnader. Enligt Finansinspektionen är det dock helt grundläggande för konsumentskyddet att information som lämnas i Sverige är på svenska. Det kan enligt Finansinspektionen inte förutsättas att samtliga fondsparare i Sverige är förmögna att tillgodogöra sig informationen på ett annat språk än svenska. Kostnaderna bedöms uppgå till maximalt hälften av vad det i dag kostar för ett fondbolag att ta fram eller uppdatera ett faktablad enligt nu gällande regler (se beträffande detta första stycket i detta underavsnitt), dvs. maximalt ca 1 700 kronor för en inledande översättning och ca 850 kronor för en uppdatering.

Utökade rapporteringskrav

Finansinspektionen föreskriver att samtliga bolag en gång per år ska rapportera till Finansinspektionen om användningen av derivatinstrument i sin fondförvaltning. Detta kommer att innebära både initiala och fortlöpande kostnader för bolagen. Vissa bolag kan komma att behöva investera i nya tekniska system och ta fram nya interna rutiner. Hur stora kostnaderna blir bör framför allt vara beroende av i vilken utsträckning som ett bolags fondförvaltning innefattar handel med derivatinstrument. Derivatrapporteringen är betydligt mindre omfattande än kvartalsrapporteringen, men mer komplex. Utifrån omfattning på och komplexitet i rapporteringen gör Finansinspektionen bedömningen att kostnaderna för derivatrapporteringen maximalt bör uppgå till hälften av kostnaderna för den ordinarie kvartalsrapporteringen vid ett rapporttillfälle. Tillväxtverket uppskattar kostnaden för kvartalsrapporteringen till ca 3 000 kronor per kvartal. Baserat på dessa uppgifter uppskattar Finansinspektionen att kostnaden för derivatrapportering uppgår till maximalt 1 500 kronor per rapporteringstillfälle.

Harmonisering av regler om ägar- och ledningsprövning

Finansinspektionens förslag innebär att reglerna om ägar- och ledningsprövning harmoniseras med vad som gäller för övriga sektorer på det finansiella området. I denna del hänvisas, som nämnts ovan, till den

¹² Tillväxtverket utgår i sin beräkning från ett fondbolag med 10 fonder. Kostnaden för ett fondbolag med ett färre antal fonder bör därmed understiga denna uppskattning, medan bolag med ett större antal fonder drabbas av en högre kostnad.

konsekvensanalys som Finansinspektionen presenterade under sommaren 2009.¹³

Övrigt

För fonder vars fondbestämmelser anger att derivatinstrument används för att effektivisera förvaltningen, i syfte att minska kostnader och risker, innebär förslaget en begränsning av dessa möjligheter i jämförelse med i dag. Vill ett bolag som förvaltar en sådan fond behålla nuvarande möjligheter fordras en ändring av fondbestämmelserna och normalt en underrättelse till andelsägarna. Därutöver krävs en uppdatering av fondens informationsbroschyr. Kostnaden för denna informationsgivning torde vara begränsad. Några löpande kostnader bör förslaget sannolikt inte medföra.

4.3 Särskilt om mindre bolag som driver fondverksamhet

De nya reglerna innebär i många fall att större krav kommer att ställas på bolagen som driver fondverksamhet. Detta kan antas bli särskilt betungande för små bolag som har mer begränsade resurser. De nya reglerna innehåller dock i många fall en möjlighet för bolagen att beakta omfattningen, arten och komplexiteten i sin verksamhet vid anpassningen till regelverket. Den administrativa bördan och kostnaden för anpassningen till det nya regelverket kan således vara mindre för små bolag än för stora. Samtidigt kan det dock konstateras att även om proportionalitetsprincipen i regel gäller så innebär den inte någon fullständig befrielse från de nya kraven. Detta innebär att den administrativa bördan och kostnaderna sannolikt kommer att öka även för mindre bolag. Små bolag kommer sannolikt även att ha svårare att dra nytta av vissa av de nya möjligheterna som de nya bestämmelserna i LIF och fondföreskrifterna medger eftersom dessa ofta är förenade med krav som små bolag kan ha svårt att leva upp till. Ett exempel kan vara de nya möjligheterna att starta en matarfond och driva gränsöverskridande verksamhet. De nya möjligheterna att fusionera fonder är dessutom mindre betydelsefulla för små fondbolag, som ofta endast förvaltar en eller ett fåtal fonder.

4.4 Konsekvenser för fondsparare

Flera av föreskriftsändringarna syftar till att förbättra skyddet för fondsparare. Det finns dock en risk för att bolagen kommer att vältra över kostnaderna förknippade med kommande krav på fondspararna genom att bl.a. höja förvaltningsavgifterna. Det är i dagsläget svårt att förutse vilka effekter föreskriftsändringarna kan ha på utvecklingen av förvaltningsavgifternas storlek.

Vissa föreskriftsändringar är ett led i eller en konsekvens av ändringar i LIF som syftar till att möjliggöra en effektivare fondförvaltning, t.ex. möjligheterna att fusionera fonder. Fusionsmöjligheterna kan i förlängningen komma

¹³ http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/11_remiss/090611/konsekvensanalys_remiss_090610.pdf

spararna till godo. Samtidigt kan dessa möjligheter innebära en risk utifrån ett konsumentskyddsperspektiv. Exempelvis kan det faktum att ett bolag väljer att använda möjligheterna innebära att en fond ändrar karaktär och placeringsinriktning. För fondandelsägarna är det av stor vikt att hålla sig informerad om fondens placeringsinriktning och eventuella ändringar i den, för att säkerställa att fondens placeringsinriktning överensstämmer med andelsägarens preferenser och önskemål. I LIF införs grundläggande krav på innehållet i bolagens information till fondandelsägarna vid fusioner. Finansinspektionen specificerar dessa informationskrav i fondföreskrifterna. Informationskraven syftar till att ge fondspararna den information, som krävs för att förstå konsekvenserna av en fusion, och på så sätt skapa möjligheter för fondspararna att fatta väl underbyggda beslut. Samtidigt kan det diskuteras i vilken utsträckning information kan kompensera för försämringar av konsumentskyddet eftersom erfarenhet visar att fondsparares benägenhet att agera utifrån lämnad information ofta är begränsad. Till detta kommer att andra regler, exempelvis skatteregler, kan begränsa viljan att agera även i de fall en fondsparare tagit till sig erhållen information. Detta kan medföra att fondsparare behåller produkter trots att dessa inte längre överensstämmer med spararens preferenser.

Ändringarna innebär även att fondsparare har möjlighet att få del av viss annan förbättrad och fördjupad fondinformation. Detta skapar förutsättningar för fondsparare att göra bättre underbyggda investeringsbeslut och underlättar den löpande bevakningen av gjorda placeringar.

Ändringarna i fondföreskrifterna gällande derivatinstrument bör medföra en utökad produktflora för svenska fondsparare att välja emellan och kan förhoppningsvis även leda till en effektivare förvaltning av befintliga fonder. De kan dock även komma att medföra förändringar som fondandelsägarna inte önskat sig, t.ex. vad avser risknivån i fonden. Finansinspektionen ser också risker för fondandelsägarna i de nya beräkningsmetoderna. En förutsättning för att dessa nyheter inte ska bli till nackdel för fondandelsägarna är att bolagen tydligt informerar om förändringarna och konsekvenserna av dessa.

4.5 Konsekvenser för Finansinspektionen och påverkan på avgifter

Ändringarna i fondföreskrifterna kommer sannolikt att innebära ökad resursåtgång och högre arbetsbelastning för Finansinspektionen. Detta gäller både för prövning av ansökningar m.m. och för tillsynen över de berörda företagen. Det är dock svårt att i dagsläget uppskatta resursåtgången för detta, men kostnaderna kan bli betydande. Finansinspektionen gör t.ex. bedömningen att det är troligt att många bolag kommer att vilja byta metod för att beräkna sammanlagda exponeringar, från åtagandemetoden till någon slags Value at Risk-modell. Resursåtgången för detta kan bli stor, eftersom Value at Risk-modeller normalt sett är komplexa.

Finansinspektionens verksamhet som rör prövningar av ansökningar och anmälningar ska finansieras av de avgifter som sökande eller anmälare institut betalar. Avgifterna regleras separat i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen. Finansinspektionen har föreslagit till regeringen att ändringar genomförs i förordningen, i syfte att säkerställa jämvikt mellan storleken på avgifterna och resursåtgången för Finansinspektionens handläggning.